

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HADERSLEV
KATEDRALSKOLE
1920—1945

HADERSLEV
KATEDRALSKOLE
1920–1945

UDSENDT I ANLEDNING AF
25 AARS DAGEN FOR GENOPTAGELSEN AF DANSK UNDERVISNING
7. SEPTEMBER 1945

*P*aa Haderslev Katedralskoles Vegne vil jeg gerne bringe Undervisningsministeriet min ærbødige Tak for den Understøttelse, der har muliggjort Udsendelsen af dette Jubilæumsskrift. Ligeledes bringer jeg en varm Tak til min Forgænger, Rektor Egeberg Jensen, og til de tidligere Lærere og Elever for de Bidrag, de har leveret, og hvorigennem de 25 Aar, Haderslev Katedralskole har gennemlevet siden Genforeningen, belyses fra forskellige Sider. Til Katedralskolens Elevforening, Haderslev-Samfundet, retter jeg en Tak for god Støtte, og endelig fortjener Boghandler Johs. Nielsen en Tak for det smukke Omslag, han har tegnet til Bogen.

N. H. Jacobsen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Rektor, Dr. phil. <i>N. H. Jacobsen</i> : Haderslev Katedralskole 1920—1945	9
Lærerkollegiet 1920—1945	47
Lektor, Dr. Frk. <i>H. Petersen</i> : Rektor, Dr. phil. <i>Karl Mortensen</i> . .	52
Lektor <i>H. Reincke</i> : Staben fra 1920	57
Rektor <i>V. S. Lauritsen</i> , Roskilde: Fra min Inspektortid	66
Rektor <i>L. Willesen</i> , Nykøbing F.: Aarene i Haderslev	69
Journalist <i>Kamma Svensson</i> , København: Ode til mine Lærere ved Haderslev Katedralskole	72
Lektor <i>H. M. Linnet</i> , Odense: Ekskursionerne	78
Rektor <i>Karl Nielsen</i> , Svendborg: Klassikerne gennem 25 Aar . . .	84
Journalist, Mag. art. <i>Poul Nielsen</i> : Minder fra 1930—37	89
Rektor <i>A. Egeberg Jensen</i> , Sønderborg: En Jubilæumshilsen . . .	97
Stud. mag. <i>Rich. Meyer-Heiselberg</i> : Skoleminder	100

Haderslev Katedralskole 1920—1945.

Mandag den 14. Juni 1920 ophørte Gymnasieskolen i Haderslev med at være tysk Skole. Efter fjerde Time samledes Lærere og Elever i Festsalen; man sang to Vers af Salmen: »Wie Gott mich führt, so will ich gehen«, og efter at have læst Davids 121. Salme holdt Direktor, Dr. Möller en kort Tale. »Jeg kan og vil ikke sige mange Ord«, udtalte Dr. Möller, der først henvendte sig til Eleverne og dernæst til Lærerkollegiet. Salmen »Unsern Ausgang segne Gott« blev sunget, og dermed var en betydningsfuld Periode i Haderslev lærde Skoles Historie afsluttet — efter 56 Aar som tysk Gymnasieskole skulde den 353 Aar gamle Skole nu atter være dansk. Fire Dage efter — den 18. Juni — overdrog Gymnasialdirektor, Dr. Möller formelt og reelt Haderslev Gymnasieskole med tilhørende Inventar til Rektor, Dr. phil. K a r l M o r t e n s e n som den danske Stats Repræsentant*).

Et godt Stykke Tid før denne formelle Overdragelse fandt Sted, var man dog fra dansk Side i fuld Gang med

*) I Haderslev-Samfundets Aarsskrift 1934 S. 9 har Rektor Mortensen paa Grundlag af et Interview fra 1930 meddelt, at Overdragelsen fandt Sted den 14. og gjaldt fra den 15. Imidlertid har Rektor Mortensen den 22. indberettet til Ministeriet, at Overdragelsesprotokollen blev underskrevet Fredag den 18. efter en Synsforretning den 16. med den tyske Bygmester og den danske Arkitekt, der herefter forestod Istandsættelsen. Naar Rektor Mortensen i nævnte Artikel fortæller, at Overdragelsen fandt Sted samme Eftermiddag, som den tyske Rektor om Formiddagen havde holdt sin Afslutning, er den eneste Forklaring, at det maa skyldes en Erindringsforskydning, maaske som Følge af, at dansk Administration i det hele indførtes den 15. Min Oplysning i Haderslev Katedralskoles Aarsskrift i Aar, at Overdragelsen skete den 15., har denne Artikel til Kilde.

det ikke ringe Arbejde, det var at omdanne Skolen fra tysk til dansk Undervisningsanstalt. Til at forestaa dette Arbejde og til at lede den kommende danske Statsskole var udset Ribe Katedralskoles Rektor, Dr. phil. Karl Mortensen. Dr. Mortensen kom kun til at virke meget kort Tid i Ribe; han var blevet udnævnt til Rektor for denne ærværdige gamle Skole 1. August 1918, men da Sønderjyllands Genforening med Danmark stod for Døren, kunde han ikke sidde Kaldelsen overhørig, men vilde udføre sin Del af Genforeningsarbejdet ved at overtage Ledelsen af den gamle danske lærde Skole i Haderslev. Han var klar over, at Arbejdet paa mange Maader vilde blive brydsomt, og at det vilde kræve meget mere end Arbejdet ved Ribe Katedralskole, men ansaa det for sin Pligt at paatage sig det, og i de 17 Aar, han sad som Rektor for Haderslev Katedralskole, kom han da ogsaa til at udføre et meget betydningsfuldt Arbejde, ikke alene for Skolen, men for Danskheden i det hele taget. Under 4. Maj 1920 konstitueredes Dr. Mortensen som Rektor for Statsskolen i Haderslev fra den 6. samme Maaned at regne, og dermed var han med det samme dybt inde i det Arbejde, som iøvrigt allerede var paabegyndt.

Den 29. April var Rektor Mortensen rejst til Haderslev for at orientere sig i Forholdene og for at være til Tjeneste for de Forældre, der ønskede Oplysning om den kommende Statsskole i Haderslev. Som en Hjælp i saa Henseende skrev han i de to stedlige danske Blade — »Mordersmaalet« og »Danskeren« — en Artikel om den højere danske Skoles Indretning og Ombygning (»Haderslev Gymnasium og Realskole efter Genforeningen«). Den tyske Rektor, der var blevet opfordret til at fungere indtil Sommerferien som Leder af Skolen i Samraad med Rektor Mortensen, havde paataget sig at optage Lister i Klasserne over hvem der vilde gaa over i de danske Klasser og hvem der vilde begære en særlig tysk Undervisning i Overgangs-aarene.

Rektor Mortensen havde averteret i Bladene, at han

Skolebygningen 1920. Hovedbygningen er bygget 1854, den højre, vestlige Fløj 1904

ønskede Indmeldelserne til Statsskolen inden 1. Juni, men allerede den 8. Maj forelaa der 118 Indmeldelser fra danske Forældre. Det var væsentlig Elever fra selve Gymnasieskolen og fra den parallelle halvkommunale Pige-skole »Lyzeum«. Men den 19. Maj kunde Rektor Mortensen indberette til Undervisningsinspektør, Dr. phil. H e n r i k B e r t e l s e n , at der var kommet 154 Indmeldelser til den danske Skole, medens 80 Elever ønskede den tyske Overgangsundervisning. Af Indmeldelserne til den danske Skole var 18 til Gymnasiet, der omfattede I—III nysproglig, I—II klassisk-sproglig og I matematisk-naturvidenskabelig, medens 136 skulde i Mellemskolen, nemlig 15 i 4. Mlm., 29 i 3. Mlm., 39 i 2. Mlm. og 53 i 1. Mlm.

— Men før Skolen kunde begynde, var der mangt og meget at komme igennem. Alt skulde lægges tilrette til den danske Undervisning og den danske Skoleform, og Bygningerne skulde sættes i Stand. Dette sidste var et meget omfattende Foretagende. Bygningerne var i en meget miserabel Forfatning, da Rektor Mortensen kom til Haderslev og tog dem i Øjesyn, og at Ministeriets Embedsmænd fik det samme Indtryk, fremgaar af den Udtalelse,

som Departementschef Glahn kom med: »Den er lige til at rive ned og genopføre fra Grunden.« Rektor Mortensen var for saa vidt af samme Mening, men syntes paa den anden Side, at den i det Ydre smukke gamle Hovedbygning, der var blevet opført i 1854, havde saa megen Patina over sig og rummede saa mange Minder fra Thri-ges og Lembeckes Tid, at den burde bevares, hvilket da ogsaa skete. Men der maatte som sagt et meget gennemgribende Istandsættelsesarbejde til for at bringe Bygningerne i brugbar Stand, og tidssvarende blev store Dele af dem paa ingen Maade.

Foruden den gamle Hovedbygning bestod Skolen i 1920 af den vestlige, røde Fløj, der var blevet opført i 1904, men naturligvis var det den gamle Bygning, der trængte mest til Reparation baade ude og inde. Taget var utæt, og der maatte lægges nyt Gulv i Stueetagen, men efter Rektor Mortensens Skøn var Lokalerne mere forfaldne end egentlig daarlige. I samtlige Skolelokaler var der Kakkellovne, hvoraf de allerfleste var faldefærdige og nærmest ubrugelige; hertil havde ikke mindst de meget vanskelige Forhold under Verdenskrigen bidraget. Varmeforholdene, som disse Kakkellovne gav, havde nærmest været utaalelige; det havde ikke været muligt at holde blot nogenlunde konstant Temperatur, og naar hertil kommer den Gene, som disse Kakkellovne gav i Støv og andet Griseri, saa forstaar man, at Rektor Mortensen meget kraftigt anmodede om at faa et moderne Opvarmingsanlæg. At dette saa kom til at vise sig at være langt-fra tilfredsstillende, er naturligvis en ganske anden Sag, men nægtes kan det ikke, at Varmeforholdene paa Skolen lader meget tilbage at ønske, selv naar der anvendes godt udenlandsk Brændsel. Den gamle Fløj ud mod Skole-gade er saaledes næsten umulig at varme op i haarde Vintre. Men et betydeligt Fremskridt var det naturligvis i Sammenligning med de Kakkellovnsvrag, der fandtes der i 1920.

Ligeledes maatte Belysningsforholdene forbedres. Kun i Festsalen og i Gymnastiksalen var der installeret elek-

trisk Lys, i alle de andre Lokaler maatte man nøjes med Gasblus. Endelig var det en uomgængelig Nødvendighed, at Toiletforholdene gennemgik en grundig Fornyelse og moderniseredes ved Anlæg af WC.

I og for sig fandtes der tilstrækkelige Klasseværelser paa Skolen, nemlig 17 mere eller mindre gode Rum foruden Festsal, Gymnastiksal, Tegnesal, Fysikværelse, Kort- og Billedværelse, Bibliotek, Lærerværelse og Rektorværelse, men nu, da Skolen blev Fællesskole, kom man til at mangle en Pige-gymnastiksal og et Haandgerningsværelse, ligesom det ogsaa var paakrævet at faa ordentlige Fysik- og Kemilokaler. Desuden fremsatte Rektor Mortensen ogsaa Ønsket om at faa et Sløjdlokale. En rationel Løsning af Spørgsmaalet krævede en Nybygning, og paa den nordlige Del af Skolegaarden var der Mulighed for at anbringe en saadan. Men foreløbig maatte man finde sig til Rette med det forhaandenværende, naar det var bragt i forsvarlig Stand. Dette vilde tage en ikke ringe Tid, og Rektor Mortensen henstillede da ogsaa meget indtrængende til Ministeriet, at den tyske Skole maatte blive standset fra 1. Juni, da han ellers overhovedet ikke saa nogen Mulighed for at blive klar til at kunne begynde den 19. August, saaledes som Hensigten var. Der skulde imidlertid komme til at gaa meget længere Tid, inden Reparationerne var fuldførte.

Lærerne.

Under hele det forberedende Arbejde paa at faa Skolen forandret til en højere dansk Skole havde Rektor Mortensen været, som han selv udtrykte det, som en General uden Hær. Eleverne havde naturligvis ikke begyndt Skolegangen, og Lærerne var ikke ankommet endnu. Den første af de danske Lærere, der begyndte at undervise paa Statsskolen i Haderslev, var cand. mag. J o h s. B r e d k j æ r, der under 15. Maj 1920 ansattes som Timelærer ved Haderslev Statsskole, for at give Undervisning i Dansk for de Elever, der ønskede at gaa ind

i den danske Statsskole. Denne Danskundervisning begyndte den 1. Juni. Der var frivillig Adgang til dette Kursus for de Elever, der vilde blive i den tyske Afdeling. Tilslutningen var meget stor, og cand. mag. Bredkjær underviste daglig 2—3 Hold om Eftermiddagen.

Men under 19. Juni forelaa saa Undervisningsministeriets Skrivelse om Konstitueringen af de fleste af Skolens fremtidige Lærere og Lærerinder fra 1. August at regne.

Som Lektorer konstitueredes:

Lektor ved Horsens Statsskole M. Ottosen.

» » Viborg Katedralskole Fr. Ascanius.

» » Ribe Katedralskole H. Reincke.

» » Aalborg Katedralskole, Dr. phil. V. E. J. Andersen.

Adjunkt » Viborg Katedralskole H. Hammer.

» » Aalborg Katedralskole Anker Jensen.

» » Kolding højere Almenskole, Dr. phil. C. F. Møth.

» » Vejle højere Almenskole V. S. Lauritsen.

» » Randers Statsskole L. Willesen.

Som Adjunker konstitueredes:

Adjunkt ved Ribe Katedralskole J. Maltbæk.

» i Braunschweig, Dr. phil. Frk. Hilda Petersen.

Cand. mag. M. Jensen.

» » Johs. Bredkjær.

Som Lærerinde konstitueredes Lærerinde ved Roskilde kommunale Skolevæsen, Frk. Cathrine Christensen.

Desuden meddeltes det i samme Skrivelse, at der var tilbudt cand. mag. A. Diemer Konstitution som Adjunkt og Oversergent N. J. Iversen Konstitution som Gymnastiklærer. Gymnastiklærer Iversen blev derefter konstitueret under 26. Juni og Adjunkt Diemer under 8. Juli.

Den 19. Juli blev Kommunelærerinde i Næstved Fru Ellen Berg, født Wildt, konstitueret som Lærerinde ved Haderslev Statsskole, men ved ministeriel Skrivelse af

26. August blev denne Konstitution tilbagekaldt efter Fru Bergs derom indgivne Ansøgning.

Rektor Mortensen mødtes første Gang med Lærerkollegiet ved et Lærermøde, der afholdtes 8. og 9. Juli. Dette Møde, der naturligvis maatte faa en egen Karakter, indledes med, at Dannebrog for første Gang hejstes paa Skolens Flagstang.

Lærerne var ankommet Torsdag den 8. Juli om Aftenen. Allerede før de naaede Haderslev var de blevet rystet sammen, og endnu mere blev de det ved en Sammenkomst paa »Harmonien«. Selve Mødet var om Fredagen; det indledes med en Sammenkomst i Skolens Festsal, og om denne og den derpaa følgende Flaghejsning skriver »Mordersmaalet« (10. Juli):

»Genforeningsdagen, Fredag Morgen Kl. 9, samledes Haderslev Latinskoles Lærere og et Par Hundrede af dens Elever og en Del af disses Forældre for paany at hejse Dannebrog paa den gamle danske Skole og indivi den til atter at blive en dansk Skole. Paa Grund af Regnvejret forlagde man første Del af Højtideligheden til Skolens Aula. Man indledede med Præludium paa Orgel og sang staaende »Kongernes Konge«, Toner, det er længe siden, har lydt indenfor disse Mure.

Rektor Mortensen tog derpaa Ordet og udtalte: »Saa skal der atter lyde Dansk paa Haderslev Latinskole. I Februardagene i 1864 standsede den danske Skole for Fjendevold. Den 10. Februar stemte Sønderjyllands tapre Befolkning sig hjem til Danmark, og nu ser vi ud over en Flok Ungdom, som det er vor Opgave at fortælle det bedste, vi ved, Danske og Nordboer har udrettet og syslet med i tusind Aar. Da Hertug Hans 1567 oprettede en Skole i Haderslev, blev det ikke en dansk Skole, men en Latinskole paa Tysk, og skønt Haderslev i Bund og Grund er dansk, har der kun været en højere tysk Skole her. I Dag er det Genforeningsdag, og nu maa vi, Lærere og Børn, give hinanden Haandslag paa at ville skabe en Skole saa kærnedansk, at den skal søge sin Lige.«

Rektor mindedes de berømte Lærere, der havde virket

ved Haderslev Latinskole og med Sorg maatte forlade den, særlig Edv. Lembcke, for hvem en Mindetavle om kort Tid vilde blive sat op. Forøvrigt oplyste Rektor, at det Flag, der nu skulde hejses, var skænket af gamle Elever fra før 1864, og at en af dem, Hr. B o n d e, var til Stede. Blandt Giverne var F r e d e B o j s e n, Rødkilde.

Medens Forsamlingen rejste sig, sluttede Rektor med at udtale: »Vi kan ikke fejre Genforeningsfest uden at mindes, hvor dyrekøbt Sejren har været. Lad os mindes alle dem, der faldt paa Slagmarken, stred den svære Strid med Hjertet paa den anden Side, og lad os mindes de Landsmænd, der maa blive paa den anden Side af den Grænse, der nu trækkes.«

Efter at have sunget »Vift stolt paa Kodans Bølge« begav man sig ned i Skolegaarden, hvor Skolens ældste Lærer, Lektor O t t o s e n, hejste det smukke danske Flag, medens alle blottede Hovederne.

Rektor Mortensen udtalte det Ønske, at Dannebrog til sene Tider maatte vaje i Danmark og udbragte et med 9 stærke Hurraraab besvaret Leve for Konge og Fædreland.

Lektor R e i n c k e udtrykte paa Lærernes Vegne deres Glæde over at staa her i Dag og nu at skulle være med til at optage Arbejdet for det danske Sprog igen i Haderslev Latinskole. De gik ind i dette Arbejde med Kærlighed til at gøre en Gerning for at føre den sønderjydske Ungdom tilbage fra Udlændigheden, saa den maatte føle sig hjemme i sin gamle Moders Hus. Det gamle Kongevalgsprog: »Folkets Kærlighed min Styrke« gjorde Lærerne til deres: Disciplenes Kærlighed skulde være Lærernes Lykke. Som Regn paa en Bryllupsdag betyder Lykke, tog de ogsaa denne Dags Regn som et Lykkevarsel og haabede, at de, naar Mismødets Skygger kom, dog altid maatte føle Guds Sommersol over sig.

Rektor Mortensen gav derefter Sommerferie og udtalte Ønsket om, at Arbejdet maatte blive genoptaget den 19. August, og den smukke Højtidelighed sluttede med Sangen »Der er et yndigt Land«.

Derefter fandt Lærermødet Sted; det blev dog afbrudt af en Gudstjeneste i Domkirken, hvor Biskop Harald Ostenfeld prædikede. Paa dette Lærermøde drøftedes blandt andet det ikke uvæsentlige Spørgsmaal — Boligforholdene. Disse var nemlig ret haabløse, og det voldte meget Besvær at faa dem ordnet.

Først var der Rektorboligen, nemlig Bygningen, der ligger Vest for Skolen, og som bærer Indskriften »Gud alene Æren«. Huset, der er fra 1856, var meget forfaldent baade ude og inde og gennemtrukket af Fugt og Svamp. Rektor Mortensen blev ret forfærdet, da han saa det. Han karakteriserer det som mørkt, skummelt, usundt og upraktisk og foreslaar derfor, at der opføres en ny Rektorbolig med Front mod Skolens Forplads, idet det gamle Hus sælges til Nedbrydning. Ved Forhandlingerne paa Haderslev Statsskole med Ministeriets Embedsmænd den 14. Juni var det da ogsaa blevet godkendt, at der skulde opføres en ny Rektorbolig paa Skolens Grund, men da Arbejdet med en saadan ikke maatte hindre de nødvendige Arbejder paa Skolen, blev det af Staten købt Hus i Ringgade (Laurids Skaugade) 13 anvist Rektor til Bolig.

Imidlertid kom Bygningsinspektør Vilh. Petersen til det Resultat, at det var umuligt at finde en Plads paa Skolens Grund, hvor der kunde opføres en Rektorbolig. Det vilde blive uforsvarligt, saafremt der ikke indkøbtes tilstrækkelig stor Grund fra Naboejendommene. Paa Grund heraf gik Rektor Mortensen med til, at den foreløbige Rektorbolig — hvis Have kun ved Jernbanen er skilt fra den gamle Rektorboligs Have — indrettedes til egentlig Rektorbolig mod, at den gennemgik en meget omfattende Istandsættelse. Den tidligere Rektorboligs Have skulde saa tillægges den nye Rektorbolig.

For Lærerne var det som nævnt meget vanskeligt at finde Bolig; Staten maatte her træde hjælpende til, hvad den ogsaa gjorde ved at købe enkelte Ejendomme til Lærerboliger. Først og fremmest blev den gamle Rektorbolig sat i Stand til at kunne beboes af tre Lærerfamilier, nem-

lig Lektorerne Ascanius, Anker Jensen og Dr. Andersen. Ligeledes erhvervedes Ejendommen Aabenraavej 12.

Paa selve Skolen indrettedes der en Lejlighed til Gymnastiklærer Iversen, der kom til at bebo 2 Værelser i den nye Skolefløj med Køkken i Kælderen. De 2 Værelser var oprindeligt beregnet til Bolig for »Hausmeister«, men blev senere inddraget til Klasseværelser.

— Imidlertid skred Arbejdet paa Skolen stadig fremad, men i Begyndelsen af August kunde Rektor Mortensen nok indse, at Undervisningen ikke kunde paabegyndes den 19. August, men at der ganske givet først kunde startes i Begyndelsen af September. Under alt dette havde Skolen faaet sit nye Navn, idet Hans Majestæt Kongen under 28. Juli havde bifaldet, at Statsskolen i Haderslev for Fremtiden — efter Rektor Mortensens Indstilling — skulde bære Navnet »Haderslev Katedralskole«.

I Slutningen af August kaldtes det samlede Lærerkollegium til Haderslev, og efter at der havde været afholdt tre instruerende Lærermøder paabegyndtes den 7. September — iøvrigt samme Dato, paa hvilken den danske Undervisning begyndte i 1850 — den regelmæssige Undervisning for Realklassen og Gymnasiet i den danske Skole og for de to ældste Afdelinger i den tyske Afdeling.

I Løbet af September Maaned kom de resterende Mellemskoleklasser og den ældste Klasse i Forberedelsesskolen i Gang, saaledes at den samlede Katedralskole var i Drift fra 28. September, men først 1. November 1920 var samtlige Afdelinger etableret.

Alt imens gik Arbejdet videre med at fuldføre Reparationerne samt at give Skolen et dansk Præg i det rent udvortes, et Arbejde, der dog blev fortsat hele det første Skoleaar igennem. Noget af det, der i særlig Grad bidrog til at fremhæve det danske Præg, var de mange Billeder og Buster, der blev anbragt paa Gangene og i de forskellige Lokaler til Afløsning for de tyske. Ved Anbringelsen af Busterne gik Rektor Mortensen frem efter en omhyggelig udtænkt Plan. Paa Trappeafsatsen ved Hovedindgangen blev Tyge Brahes og Søren Kierkegaards anbragt for,

som Rektor Mortensen sagde, »at de straks maatte fortælle vore Elever, at ogsaa vi Danske har fostret Aander af Verdensformat«. Om Udsmykningen af Festsalen fortæller Lektor Ottosen følgende i Haderslev-Samfundets Aarsskrift 1936: »Som Hjælper og Raadgiver udtalte jeg, da vi skulde pryde Festsalens Bagvæg, hvor Kejseren, Bismarck og Moltke havde tronet: »Her skal naturligvis Holberg og Oehlschläger øverst.« Rektor betænkte sig lidt, før han ytrede: »Nej! Grundtvig og Ingemann skal øverst; de har haft størst Betydning her.« Senere anbragte han med velberaad Hu over Indgangsdøren til Salen paa Ydersiden: »Odysseus Kamp med Bejlerne« og paa Indersiden »Orfeus spiller sin elskede ud af Underverdenen.«

Festsalens Endevæg fik i 1922 som Hovedprydelse et stort Maleri af Skamlingsbanken, malet og foræret til Skolen af Lektor Ottosen, hvis kunstneriske Begavelse Skolen ogsaa paa andre Maader nød godt af. Saaledes gav han Tegning til Skolens Segl og til Bibliotekets Exlibris, ligesom han ogsaa tegnede Bibliotekets Stempel, der viser Skolens gamle danske Hovedfløj.

Lektor Ottosens Billede blev 25. September 1942 erstattet af et meget stort og smukt Billede af Kong Christian X. Denne enestaaende Pryd for Skolens Festsal fik sin særlige Værdi derigennem, at det var to Gymnasieelever — Richardt Heiselberg og Hans Otto Thulstrup — der tog Initiativet og fik Pengene til Billedet skaffet til Veje ved en Indsamling blandt Skolens Elever. De samme to Gymnasieelever tog iøvrigt ogsaa Initiativet til Fremskaffelse af den smukke Egetræstavle, der afslørede i April 1943, og som øverst har Billedet af Skolens Stifter — Hertug Hans den Ældre — og nederunder bærer Navnene paa samtlige Rektorer fra Skolens Stiftelse i 1567.

En værdifuld Gave fik Skolen, da Kammerherreinde Stemann skænkede den en Mindetavle over Edvard Lembcke. Mindetavlen, der bærer Indskriften: »Edvard Lembcke var Lærer ved Haderslev lærde Skole 1850—64. Han skrev Sangen om Modersmaalet«, blev afsløret ved

Afstemningsfesten 10. Februar 1921. Den hvide Marmortavle, der blev indmuret over Døren til Klasseværelset lige for Trappen paa første Sal, danner paa en Maade et Forbindelsesled, der knytter Katedralskolen til Skolens tidligere danske Periode.

I Maj 1923 modtog Katedralskolen som Gave fra Københavns Magistrat de to forgyldte Modeller af Guldhornene, og endelig maa nævnes, at det danske Rigsvaaben nu atter kom paa den Plads over Skolens Hovedindgang, som det havde i den gamle danske Tid. Under Fremmedherredømmet havde Skjoldet været anbragt paa Loftet, men kom nu atter paa sin rette Plads, hvorefter Hertug Hans's Vaabenskjold, som havde afløst det, og som stammede fra den ældste Skolebygning i Smedegade, blev flyttet til den af Tyskerne byggede Vestfløj.

En af de faa Rester af Skolens Udsmykning, der blev tilbage fra den tyske Tid, er Mindetavlen over de i Verdenskrigen 1914—18 faldne Lærere og Elever fra »Johanneum«, som Katedralskolen kaldtes i den tyske Tid. Tavlen, der er udført af en Primaner, og til hvis Fremstilling Lærere og Elever gav Bidrag, afsløredes den 19. Januar 1920, den sidste Dag, hvor der var tysk Herredømme i Haderslev; Dagen efter begyndte den internationale Kommission for Nordslesvig sin Forvaltning.

Et andet Minde fra den tyske Tid har vi i Vinduerne med Glasmalerierne i Festsalen. De øverste af disse Glasmalerier, der alle stammer fra den vestlige Fløjs Opførelse i 1904, bar oprindeligt en Fremstilling af det tyske Rigsvaaben, men da det ene af disse Vinduer blæste ind og ødelagdes under Oktoberstormen i 1926, benyttede Rektor Mortensen Lejligheden til at faa begge de to øverste Vinduer i Salen ombyttet med de nuværende Vinduer, der i Rundingen foroven bærer det danske Rigsvaaben; dette bifaldt Ministeriet i Sommeren 1927.

— — Medens Hovedreparationen gik sin Gang, arbejdede Rektor af al Kraft paa at faa fremmet den Nybygning, som var blevet godkendt paa Mødet i Haderslev i Juni 1920. Aarsagen til, at en Nybygning maatte anses for

at være nødvendig, var ikke alene Savnet af en Pige-gymnastiksal og Sløjdlokaler, men ikke mindre Fremskaffelsen af ordentlige W. C.-Forhold. I en Skrivelse til Ministeriet (1. December 1920) anmoder Rektor Mortensen indtrængende om, at Sagen maa blive sat i Gang, og karakteriserer de nuværende Forhold som sundhedsfarlige og ganske forkastelige for en Skole med ialt ca. 550 Elever.

Under 18. Juni 1921 bemyndigede Ministeriet kgl. Bygningsinspektør J. Vilh. Petersen til at paabegynde Nybygningsarbejderne: Gymnastikbygning, Toiletter, Pedelbygning, hvilket tilsammen var anslaaet at ville koste 222.700 Kroner. I Gymnastikbygningen skulde der efter den oprindelige Plan være et større Haandgerningslokale samt Sløjdsal paa 1. Sal. Den strenge Vinter 1921—22 forsinkede Byggearbejdet, men i 1923 stod Bygningen omsider færdig. I sin endelige Form blev den indrettet saaledes, at der forneden blev Pige-gymnastiksal med Omklædnings- og Baderum, medens der paa første Sal blev indrettet Fysik- og Kemilokaler. Desværre viste det sig imidlertid ret hurtigt, at Kemilokalet, der kun var beregnet for 10—12 Gymnasieelever, var for lille, en Omstændighed, der medførte, at en Deling af de matematisk-naturvidenskabelige Gymnasieklasser ofte har været nødvendig i Kemi. Samtidig med Nybygningen var endelig Restaurationen af de andre Bygninger fuldendt, ligesom den røde Fløj havde faaet et nyt, stærkt tiltrængt Tegtag.

Hele Bygningskomplekset havde saaledes faaet det Udseende, det har den Dag i Dag. I de forløbne Aar er der naturligvis foretaget adskillige Smaaforandringer, hvoraf de væsentligste er Indretningen af et mere tidssvarende Biologilaboratorium i Hovedbygningens Loftsetage, hvor to mindre Rum blev slaaet sammen til et efter Forholdene godt Lokale.

Den tyske Afdeling.

Som tidligere nævnt kunde Rektor Mortensen 19. Juni 1920 indberette til Undervisningsinspektør, Dr. Bertelsen, at der havde meldt sig 80 Elever til den tyske

Afdeling. Disse 80 Elever fordelte sig paa følgende Maade: O I: 5, U I: 1, O II: 4, U II: 8 i Gymnasieafdelingen og 10 i Realafdelingen, O III: 6+3, U III: 8+13 og IV: 7+15. Rektor Mortensen mente dog, at Antallet vilde blive mindre, at det vilde blive reduceret med ca. 22, naar de paa-gældendes Forældre, der var Embedsmænd, tog bort, men der maatte i hvert Tilfælde etableres 8 Klasser, nemlig følgende: O I, U II G, U II R, O III G, U III G, U III R, IV G og IV R. Til denne tyske Undervisning var det ikke muligt at skaffe Plads paa selve Skolen undtagen om Eftermiddagen. Hertil kom imidlertid, at der ogsaa var Piger fra den højere Pigeskole Lyzeet, der ønskede at komme ind i denne Afviklingsafdeling. Dette Lyzeum — »Städtisches Mädchenlyzeum« — som var den eneste højere tyske Læreanstalt for Piger i Nordslesvig, var ikke af gammel Dato. Det var oprettet af Byen og bestod af 4 Klasser. Gymnasiets Rektor havde Ledelsen, og Gymnasiets Lærere havde de væsentligste af Fagene. Lyzeets nederste Klasser oprettedes i 1912, og i 1916 fik det Eksamensret (Anerkendelse som Lyzeum). Ved Genforeningen ophævedes Lyzeet, idet Kommunen — foruden den dansk- og tysksprogede Folkøskole — oprettede en dansk Real-skole og en tysksproget Mellemskole, begge de sidstnævnte med Fællesundervisning for Drengene og Piger.

Rektor Mortensen var ret betænkelig ved at faa de unge Piger fra Lyzeet ind i Afviklingsafdelingen og støttedes heri af Undervisningsinspektøren. Han antydede i Stedet for den Mulighed at sende Eleverne i O I og U II til Flensborg og saa samtidig give dem Stipendium. En lignende Tanke havde Rektor Hertz i Sønderborg haft.

Imidlertid kom der fra den tyske Skoleforening et Andragende om at optage Piger i den tyske Afviklingsafdeling. For at dette kunde ske, maatte Kommunen imidlertid skaffe Lokaler til Statsskolens Raadighed. Rektor Mortensen gennemdrøftede Sagen med den tidligere Borgmester i Haderslev, Amtsskolekonsulent S v e n d s e n og anbefalede derefter Ministeriet følgende Ordning af det højere Skolevæsen i Haderslev i Overgangsaaarene:

»1. Haderslev By overdrager for en passende Aarrække — 5—10 Aar — Staten Auguste Victoriaskolen og de af Pigelyzeet benyttede Lokaler i Gaaskærgade.

2. I Overgangsaarene etablerer Staten — foruden den normale danske Statsskole — en Forberedelsesskole for Drengene og Piger i Alderstrinnet 6—11 Aar, Undervisningsprog Dansk, men med Mulighed for Undervisning i Tysk, hvor Hjemmet ønsker det, desuden en Skole med tysk Undervisningsprog og tyske Lærere for Drengene og Piger i Alderstrinnet 11—18 Aar. Denne sidste Afdeling afkortes i hvert Fald med een Klasse aarlig.

Fordelene ved denne Ordning synes mig at være følgende: Den tilfredsstillende i nogen Grad baade danske og tyske Hjem, giver den danske Stat afgørende Indflydelse paa hele det højere Skolevæsen i Haderslev i de vanskelige Overgangsaar og kan maaske hindre, at der oprettes tysk Privatskole, som utvivlsomt vil erobre danske Børn, saa længe der ikke er grundfæstet Tillid til den egentlige Folkeskole.«

I Skrivelse af 17. September kunde Undervisningsministeriet kun meddele Rektor Mortensen, at Haderslev Byraad havde stillet Lyzeets Lokaler til Raadighed for Statsskolen i Overgangstiden for et Tidsrum af 5 Aar, medens man derimod ikke kunde overlade Auguste Victoriaskolen i Laurids Skaugade, da den var uundværlig for Folkeskolen; dette Tilbud mente Rektor Mortensen at kunne nøjes med.

Efter Samraad med den tyske Skoles Lærere blev den tyske Afdeling anbragt i Pigelyzeets Lokaler, med Undtagelse af Prima, der fik Klasseværelse paa anden Sal paa selve Katedralskolen, og efter Ministeriets Bestemmelse fik de tidligere Elever fra dette Lyzeum Adgang til de tyske Afviklingsklasser, der altsaa kom til at danne en Fællesskole, ligesom den danske Afdeling. I de fire Aar, den tyske Afdeling bestod, havde den Lokaler i Lyzeumsbygningen, dog saaledes, at Naturfags- og Gymnastikundervisningen foregik i Hovedbygningens Samlinger og Sal, ligesom ogsaa Eleverne havde Legeplads fælles med

deres danske Kammerater. Desuden havde den tyske Afdelings Elever hver Morgen deres egen Morgensang i Festsalen.

Den tyske Afdelings Lærerpersonele overtoges fra det tyske Gymnasium, idet dog de to Lærere Frk. J a s p e r s e n og Frk. T a m s fra Pigelyzeet fik en Del Timer af Hensyn til Pigerne. De to ældste tyske Lærere, der skulde være Rektors ansvarlige Medhjælpere som Ledere af denne Skoleafdeling, fik Lektorlønniug, nemlig Lektor H a a k e, der overtog Tilsynet med Realafdelingen til og med U II, og Lektor, Dr. H a u s c h i l d t, der havde Tilsyn med Gymnasieafdelingen. Disse to planlagde ogsaa Læseplanen og den daglige Undervisning, medens Rektor kun førte almindeligt Tilsyn. Paa den danske Stats Bekostning fik saaledes Eleverne i den tyske Afdeling en fuldstændig tysksproget Undervisning efter preussiske Skoleregler og i en fuldstændig tysk Aand. Rent undtagelsesvis blev der givet 4—6 Timer om Ugen — i Matematik og Fransk — af daværende Adjunkt, Dr. Frk. P e t e r s e n og Lektor R e i n c k e fra den danske Skole. Desuden lededes Danskundervisningen, der var frivillig, men som praktisk talt alle Elever deltog i, af daværende Adjunkt D i e m e r.

Forholdet mellem den danske og den tyske Afdeling var godt. De tyske Lærere lærte sig Dansk og færdedes paa Lærerværelset sammen med deres danske Kolleger, og de tyske Elever var glade ved deres Skolegang.

Antallet af Elever i den tyske Afdeling var stadig dalende, saaledes som det ifølge Sagens Natur maatte være det. 1. November 1920 var der i denne Afdeling 106 Elever, der alle var overtaget fra Gymnasiet eller Lyzeet. I Løbet af de 4 Aar optoges 5 Elever, hvoraf i hvert Fald 3 havde besøgt de nævnte Skoler tidligere. Ialt har den tyske Afdeling saaledes haft 111 Elever. Maj 1921 var der 81 Elever, Maj 1922 : 49, Maj 1923: 31, Maj 1924: 19, og med Juni-Eksamen 1924 ophørte Skolen.

Til Studentereksamen (Abiturium) indstillede sig og bestod ved Paaske 1921 7 Dimittender, Paaske 1922: 1, Paa-

ske 1923: 3, Paaske 1924: 3 og Juni 1924: 3. Det vil altsaa sige, at 17 Elever har bestaaet Studentereksamen, medens ialt 35 Elever har bestaaet den tyske Realeksamen eller Oprykningssprøve til Gymnasiets O II («Reife für Obersecunda»). Ved Afviklingsklassernes Opløsning blev 2 Elever optaget i I G. nyspr., men ellers skete der ikke Overgang fra den ene Afdeling til den anden.

Forberedelsesskolen.

I Forbindelse med Statsskolen blev der i 1920 oprettet en midlertidig Forberedelsesskole. Man havde været vant til en saadan Skole fra den tyske Tid, og det var et almindeligt Ønske hos Forældre i By og paa Land at have en Skole i direkte Forbindelse med Statsskolen.

Skolen skulde kun være en Overgangsforanstaltning, som efter den oprindelige Plan skulde afvikles i Løbet af 5 Aar. Undervisningsministeriet stillede sig velvilligt overfor Forældrenes stærke Ønske om en saadan Skole, og meddelte 22. Juni 1920, at Rigsdagspartiernes sønderjyske Udvalg havde givet sin Tilslutning til, at man i Overgangs-aarene oprettede en privat Skole, hvor Underklasserne ved de sønderjyske Gymnasieskoler opretholdtes. Skolen skulde ledes af Rektor, og der betaltes 8—10 Kr. om Maa-neden i Skolepenge. Underskudet, der fremkom ved Driften, dækkedes af Statskassen. Ligeledes gav Staten Lokaler, Lys og Varme.

Forberedelsesskolen i Haderslev kom i Gang i Oktober 1920 med 208 Elever, fordelt i 6 Klasser, idet den ældste Klasse, som rummede over 70 Elever, naturligvis maatte deles i to. De 5 af Klasserne havde Lokaler i Katedralskolens Bygning, i Klasseværelserne i den vestlige Del af Stueetagen, og Børnene her var i Frikvartererne paa den mindre Skoleplads ud imod Gaaskærgade, hvor Gymnastiklærer Iversen var Inspektor. Begynderklasserne maatte anbringes i Louiseskolen, i et Lokale, som Kommunen overlod Staten til Brug.

Undervisningen i Forberedelsesskolen besørgedes af

Lærerinderne Frk. Inger Ottosen, der desuden var Inspektrice, samt Frk. Tonnesen og Fru Abel, samt af cand. phil. Fru Lauritsen og Fru Nissen. Desuden læste forskellige af Katedralskolens Lektorer og Adjunkter paa Forberedelesskolen, ligesom ogsaa Katedralskolens Gymnastiklærere og -lærerinder besøgte Forberedelsesskolens Undervisning i dette Fag.

Elevtallet steg i de første Aar, saaledes at der i Maj 1921 var 219 Elever, men derefter gik det naturligvis jævnt nedad i de følgende Aar. Det var Meningen, at der skulde nedlægges en Klasse hvert Aar, men Skolens Likvidation blev dog først paabegyndt i 1922. I April 1921 indgav nemlig en Kreds af Forældre et Andragende med 139 Underskrifter om, at der oprettedes en ny Begynderklasse, og dette gik Ministeriet med til under Forudsætning af, at der kunde skaffes Plads. I Maj 1922 var der 189 Elever i Forberedelsesskolen, og i de følgende Aar var Elevtallet i Maj Maaned: 1923: 168, 1924: 125, 1925: 85 og 1926: 31.

I Sommeren 1926 opløstes saa denne Skole, og Børnene i Alderen 6—10 Aar var for Fremtiden henvist til at gaa i den kommunale Skole.

Haderslev Katedralskoles indre Liv.

Rektor Mortensen udtalte adskillige Gange, at Haderslev Katedralskole skulde være en Danskhedens Højborg, det gik hans Bestræbelser ud paa, og det haabede han, at hans Efterfølgere ogsaa maatte bestræbe sig paa at gøre den til. Fra første Færd prægedes Skolen da ogsaa ganske naturligt af dette, at den var en Grænselandsskole, og specielt at det var den gamle danske Latinskole — Thriges og Lembckes gamle Skole. Rektor Mortensen vilde bygge videre paa det, der var udrettet i 1850—64. Dette kom atter og atter frem, og i særlig Grad i den smukke Tale, som Rektor Mortensen holdt ved Translokationen den 28. Juni 1921, da det første Aars Arbejde var endt: »Det er med en ejendommelig Blanding af stolt Glæde og stille Ve-

mod, jeg paa mine egne og mine Medlæreres Vegne byder Dem alle Velkommen til denne Fest, hvormed den genopstandne danske Latinskole i Haderslev afslutter sit første Skoleaar. Sidste Gang en dansk Skoleleder tog Ordet ved en saadan Lejlighed, var i Sommeren 1863, da Professor Thrigeovre i den gamle Festsal dimitterede Aarets Studenter. Næste Sommer var hans Skole, Sønderjyllands første danske Skole, i Fjendevold, og det tyske Sprog sad til Højbords baade Hellig og Søgn«. Rektor Mortensen talte derefter om Skolens Opgave som dansk Statsskole og udtalte herunder blandt andet følgende: »Nu vajer Rigets Splitflag ude i den gamle danske Skolegaard, og under Dannebrogts blodrøde Dug med det hvide Kors vil vi gøre vor Gerning«. Derefter modtog Rektor Mortensen den Silkefane, som Lærere og Elever skænkede Skolen, og som unge Piger bar ind i Salen, og tog endelig Afsked med den Student og de Realister, der forlod Skolen efter veloverstaaet Eksamen: »I er den genopstandne danske Skoles Førstegrøde. Det er en Ære og et Ansvar. Se til, at I og vi kan være Høsten bekendt«.

Skolen blev ikke alene et Sted, hvor Børnene og de unge Mennesker blev sendt hen for at lære noget og for at tage en eller anden Eksamen, men den kom til at træde i et nærmere Forhold til Befolkningen end Tilfældet er ved de fleste Skoler. Ved Skolens Fester mødte mange Forældre, og fra Skolens Side blev der ogsaa arbejdet paa paa anden Vis at komme i Kontakt med Forældre kredsen. Her kan saaledes nævnes den Foredragsrække, som paabegyndtes i det første Skoleaar, og som fortsattes gennem en lang Aarrække. Den indleddedes med, at Lektor Ottosen i April 1921 holdt tre Foredrag i Skolens Gymnastiksal om Hartmann og Gade og dansk Musiks Udviklingshistorie. Bedre Begyndelse kunde ikke godt have været valgt, og Salen var da ogsaa fyldt af den store Skare Forældre og Elever, der havde efterkommet Skolens Indbydelse, og som med Interesse fulgte Lektor Ottosens varme og kyn-dige Foredrag, der ledsagedes af Sang- og Musikdemonstrationer. Det var oprindeligt Meningen, at disse Fore-

drag skulde holdes af Skolens Lærere, og det blev ogsaa for en meget stor Del Tilfældet, men desuden kom der meget ofte Talere udefra til disse offentlige Foredrag, hvortil der var gratis Adgang. Adskillige fremragende Personligheder var Talere ved disse Aftener, og Foredragene belyste meget forskellige Emner. Nævnes kan saaledes Professor Vilh. Andersen, Professor Kr. Nyrop, Biskop Ammundsen, H. P. Hanssen, Borgmester Kaper, Dr. Gudmund Schütte, Præsident Holger Andersen, Professor Francis Bull, Oslo, og Professor Weibull, Lund. Disse Foredrag, der bød paa en Række udmærkede Aftener, fortsattes lige op til Tiden ved den lige afsluttede Krigs Begyndelse.

Ved Siden af Foredragene maa ogsaa nævnes Skolekomedierne. I de første Aar blev der kun en ganske enkelt Gang opført Skolekomedie. Første Gang var i September 1922, hvor man fejrede 200 Aaret for den første Opførelse af Holbergs Komedier ved at spille »Den politiske Kandestøber« under daværende Adjunkt Diemers fortrinlige og utrættelige Instruktion. Stykket opførtes paa Teatret paa Gammelting og blev givet 3 Aftener for fuldt Hus. Overskudet fra Forestillingerne var saa stort, at der kunde henlægges 475 Kr. som Grundfond for et »Holberg-Jubilæets Mindelegat ved Haderslev Katedralskole«, et Legat, som senere er vokset ved Overskud fra andre Skolekomedier, og som hvert Aar tjener til at yde Understøttelse til nogle af Skolens Elever.

Bortset fra 1924, da Eleverne fra Forberedelsesskolen opførte et Par Smaastykker, var der en Pause i Skolekomedierne indtil 1928, men derefter har det været en saa at sige aarligt tilbagevendende Begivenhed.

Det er en særdeles smuk Række Skolekomedier, Haderslev Katedralskole kan møde frem med. Instruktørerne er ikke veget tilbage for store Opgaver, men har Gang paa Gang faaet det helt fortrinlige frem og har givet baade de agerende og Tilskuerne et varigt Minde fra Skoletiden. Her skal ikke nævnes alle de Stykker, der har været spillet (for Aarene indtil 1936 henvises til Lektor O l r i k s A r t i-

Skolekomedierne: Geografi og Kærlighed.

kel i »Haderslev-Samfundets Aarsskrift« 1937), men som et Bevis paa, hvad man har vovet sig i Lag med, skal nævnes, at der i 1931 opførtes Sofokles' Tragedie »Antigone« og i 1936 Aristofanes' Komædie »Fuglene« — begge under daværende Adjunkt K a r l N i e l s e n s Ledelse — samt i 1936 Karl Clausens lille Opera »Klokken« under Adjunkt O l r i k s Instruktion.

Ligesom Skolekomedierne fra 1927 har været en aarlig tilbagevendende Begivenhed, saaledes har Skoleskovturene været det siden 1921.

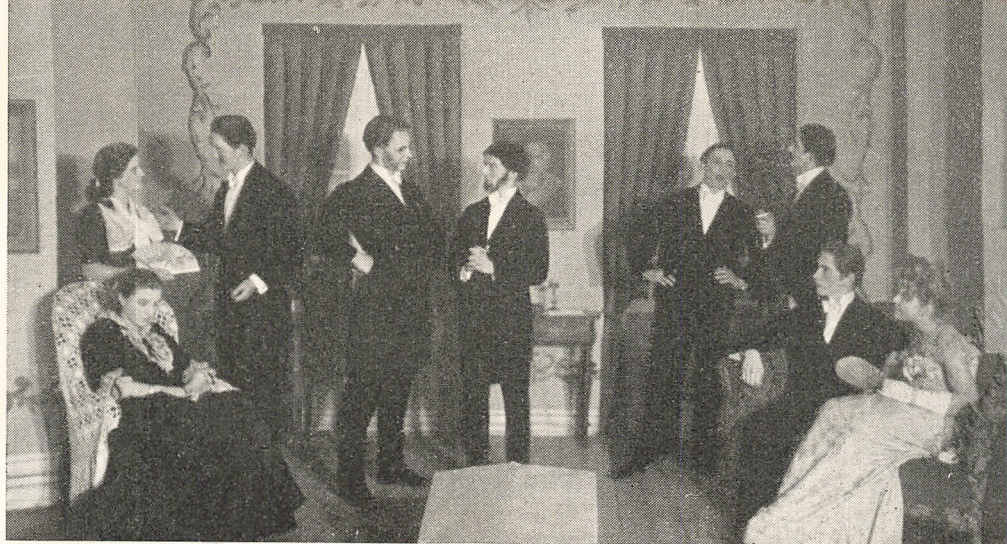
Den første Udflugt, Skolen havde, var Dagen før Pinsesferien 1921, da den samlede Skole lidt før Kl. 11 gik ud til Vesterskoven for at »føre Sommer i By«. Men senere paa Aaret kom den første rigtige Skovtur, der gik med Toget til Gram, og dermed var Begyndelsen gjort til den aarlige Efteraarsskovtur. Til at begynde med varierede Datoen for Skovturen, men fra og med 1928 blev det fast Skik, at Skovturen blev foretaget paa Skolens Fødselsdag, den 7. September. Ofte gik Turen langt væk. Pr. Tog eller pr. Skib tog man afsted til smukke og minderige Steder, lige fra Vejle og Jelling til Graasten. Turen til Vejle og Omegn fik sin særlige Glans derved, at den faldt sammen

med Katedralskolens 10-Aars Jubilæum. Vejret begunstige ikke altid disse Skovture; særlig viste det sig vel nok ved Udflugten pr. Damper til Kongebrogaarden i 1936, hvor Hjemturen fik et ret dramatisk Forløb.

Men da Krigen kom, maatte disse Skovture ogsaa undergaa en Forandring. I 1940 blev Skovturen opgivet og erstattedes med et Sportsstævne paa Stadion, men i 1941 foregik Turen pr. Cykle til Sverdrup, medens man i 1942 — ligeledes pr. Cykle — var paa Gravenshoved.

Udflugter af en noget anden Karakter er de Ekskursioner, der har været foretaget, og som Lektor L i n n e t behandler nærmere andetsteds i dette Skrift. I første Række skal Ekskursionerne tjene til at supplere Undervisningen i Geologi, Naturhistorie og Historie, men ved Siden af skaffer det kammeratlige Samvær, som de giver saa rig Lejlighed til, Deltagerne en Række gode Minder, som de længe vil huske. Dette gælder naturligvis mest om de store Ekskursioner, som Gymnasieklasserne — i de senere Aar altid II. G. — foretager hvert Efteraar, og hvor de gerne er paa Tur en Uge til Steder, der giver Lejlighed til at studere geologiske og historiske Fænomener. Som Regel falder disse Ture indenfor Landsdelen og det sydlige Jylland, men til Tider har man dog været længere borte, saaledes i Viborg og Limfjordsegnene i 1938, Nordsjælland i 1939 samt flere Gange paa Bornholm. Et Par Skolerejser, der kom til at ligge i et andet Plan end de sædvanlige Ekskursioner og Lejrskoleture, var Sverigesturen i 1931, hvor Gymnasieelever under Ledelse af Lektor D i e m e r var i Stockholm, Dalarne og Värmland, samt Norgesturen i 1938, hvor Lederne var daværende Adjunkt Olrik og Adjunkt Linnet samt Adjunkt Buch med Frue, og som gik til Vestfold-Telemarken.

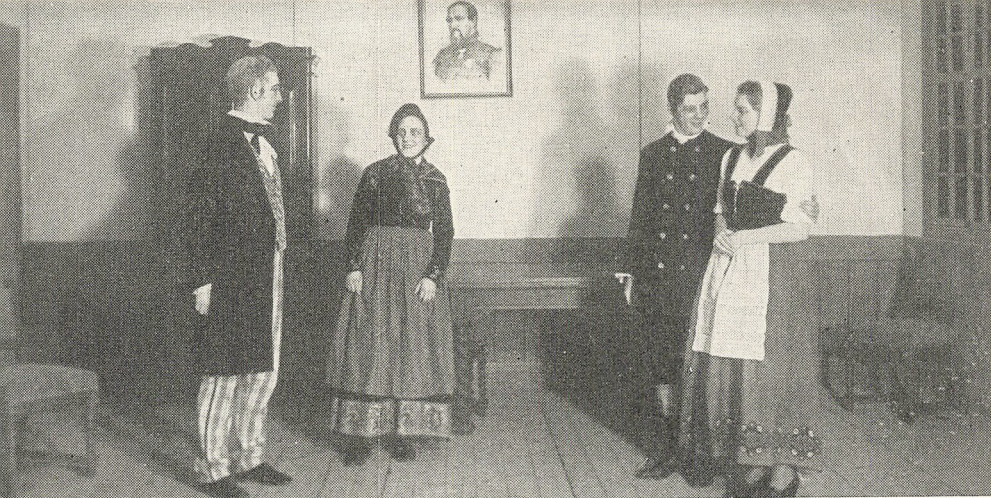
Undertiden er der dog blevet foretaget Ekskursioner med et andet Formaal end det specielt naturvidenskabelige og historiske. Saaledes var i Oktober 1935 Eleverne fra III. og II. kl. og II. ns. paa en Studierejse til København. Hovedformaalet var at overvære tyske Gæsteopførelser paa Det kgl. Teater af Aischylos' »Perserne« og

Skolekomedierne: Den kære Familie 1943—44

Goethes »Faust«, men desuden fik man Adgang til Premiereren paa »Kærlighed uden Strømper«. I Fastelavnen 1938 var III. G. i København og besøgte bl. a. Rigsarkivet og Glyptoteket, hvor Direktør F r. P o u l s e n gennemgik romerske Kejserbuster.

Ved Siden af Studieturene og Udflugterne maa ogsaa nævnes de Sportsstævner, Eleverne fra Skolen har deltaget i, og som ikke mindst har haft sin Betydning ved at knytte de fire sønderjydske Statsskoler sammen. De forskellige Sportsgrene dyrkes meget flittigt ved Skolen, endog en Sportsgren, der ellers ikke er almindelig ved Skolerne — nemlig Roning. Ved det tyske Gymnasium var der blevet lagt stor Vægt paa Svømning og Roning, og i 1920 overtog Katedralskolen fra den tyske Skole to Kaproningsbaade af ældre Type til Undervisningsbrug. Baadene havde Plads i et Skur paa Damhalvøen. Dette gamle, halvraadne Skur blev imidlertid i 1928 erstattet af et nyt, hvad der var meget paakrævet. Baadene var som sagt gamle, den ene blev ret snart uanvendelig, men da Skolen i 1932 fik en ny Robaad, voksede Interessen for Rosporten ogsaa. I 1932 var der saaledes 8 Rohold (32 Elever) fra

Skolekomedierne: Tordenvej 1942—43.

4. M. til III. G., og disse 8 Hold roede ialt i 104 Timer. Hvert Hold roede gennemsnitlig 6 km pr. Tur, og det samlede Antal km, der blev roet, udgjorde dette Aar ca. 700. Interessen har holdt sig, og hvert Aar har der været roet ca. 60 Timer med større Elever.

I 1923 foranstaltede Katedralskolen forsøgsvis frivillig Svømmeundervisning efter Skoletid. Svømningen begyndte efter Sommerferien og foregik paa Kommunens Badeanstalt ved Dammen, men den blev i dette første Aar ikke helt, hvad den skulde, paa Grund af det daarlige Vejr. 1928 kom Svømmeundervisningen til at foregaa ved Katedralskolens nyopførte Baadephus, der var forsynet med Svømmebro.

Mange Elever benyttede sig af denne Undervisning, men efterhaanden blev Badeforholdene der — paa Grund af Kloakudløbenes Forurening af Vandet — af en saadan Art, at Sundhedsautoriteterne fraraadiede at drive Svømmeundervisning der. Undervisningen blev derfor i 1938 forlagt til Kjelstrup Strand, hvor den stadig foregaa. Vandet her er ideelt, og ved Imødekommenhed fra Kommunens Side kan Katedralskolen gratis benytte Kommunens Svømmebro om Eftermiddagen. Desværre ligger Stedet ca.

10 km fra Haderslev, men trods dette er der hvert Aar god Tilslutning til Svømmeundervisningen.

Det samme kan siges at være Tilfældet med den øvrige Fritidssport. Til at begynde med var Forholdene kun ret middelmaadige. Nogen egentlig Sportsplads havde man ikke, men maatte anvende Byens eller Kasernens Boldplads til Boldspil i Gymnastiktimerne. Saaledes var Forholdene lige til 1934. Den 2. September dette Aar indviedes Byens nye og store Stadion oppe ved Christiansfeldvej, og her har Katedralskolens Elever faaet udmærkede Forhold til Boldspil og til Udøvelse af de forskellige Idrætsgrene.

Biblioteket.

I Haderslev Latinskole var der efterhaanden samlet et ret betydeligt Bibliotek. Meget af det stammede fra den gamle danske Tid; den danske Latinskole mellem Krigene fik ved Gaver og Køb et betydeligt — i mange Henseender værdifuldt Bibliotek, som i Hovedsagen bevaredes i Fremmedtiden. Fra 1864 til 1920 forøgedes Bogsamlingen udelukkende ved tyske Bøger. Da Biblioteket blev overtaget, omfattede det ca. 15 000 Bind, men det savnede naturligvis i højeste Grad dansk Litteratur og danske Haandbøger. I sin Indberetning af 8. Maj 1920 om Skolens Tilstand foreslaar Rektor Mortensen derfor ogsaa, at der bevilges 2000 Kr. til Anskaffelse af dansk Litteratur fra Tiden 1850—1920 og 2000 Kr. til et Haandbibliotek samt 1000 Kr. til et Elevbibliotek.

Fra mange Sider har Katedralskolens Bibliotek fra første Færd modtaget Gaver; nævnes maa saaledes den betydelige Forøgelse, Biblioteket fik i 1927, i en Bogsamling, som afdøde Lektor L a n g l a, der var Student fra Gymnasiet her, og som efter Genforeningen var Lektor ved Tønder Statsskole, testamenterede Haderslev Katedralskole. Ligeledes maa nævnes, at Aalborg Katedralskoles Lærere og Elever i 1920—21 skænkede Klassebibliotekerne en værdifuld Gave paa 400 Bind, men udover dette har talrige Institutioner og Privatmænd betænkt Bibliote-

ket med Gaver, der ofte har været baade store og værdifulde.

Imidlertid gik der ikke lang Tid, før der indtraadte en betydelig Forandring i Bibliotekets Forhold. Under Forhandlingerne om Lov af 5. Marts 1920 om statsunderstøttede Biblioteker var der fremkommet Ønsker om en bedre Udnyttelse af de Bogskatte, der i Tidens Løb havde samlet sig i de gamle til Statsskolerne hørende Biblioteker, og i Slutningen af 1921 tog Ministeriet dette Spørgsmaal op til nærmere Drøftelse.

Ministeriets Ønske var, at saa meget af Statsskolernes Bogsamlinger som muligt skulde være tilgængeligt for Offentligheden ved, at den Del af Skolebiblioteket, der ikke var nødvendig for Statsskolen, men som var af Betydning for det offentlige Bibliotek, skulde afleveres til dette, dog saaledes at de afgivne Bøger vedblivende var Statsskolens Ejendom.

I sin Skrivelse af 9. Februar 1922 gør Rektor Mortensen Rede for sit Syn paa disse Planer. Han pointerer meget kraftigt, at der først og fremmest skal tages Hensyn til Skolens Tarv, og fastholder, at kun Skolens Mænd kan betragtes som sagkyndige med Hensyn til, hvad de har Brug for ved deres Undervisning og Studier. Men iøvrigt beklager han meget den Forringelse af Skolens aandelige Stilling og Kulturværdi — ikke mindst hernede i Sønderjylland — som denne Aflevering medfører.

Afleveringen kom imidlertid til at gaa sin Gang, selv om det varede flere Aar. Da den afsluttedes i 1926, var der ialt afgivet 1337 Bind (deraf 1085 indbundne) og 168 Hæfter. Afleveringen omfattede især Nordens og Slesvigs Historie. Det var med Vemod, at man saa adskillige af disse Bøger, der var saa nøje sammenknyttet med og belyste Skolens Historie, gaa over i fremmed Eje, men ikke desto mindre kom Skolen — efter at den egentlige Aflevering havde fundet Sted — overens med Haderslev Centralbibliotek om en yderligere Aflevering af en Del af Biblioteket, der havde mindre Interesse for Skolen, men som mentes at kunne være af Værdi andetsteds. Denne Afleve-

ring fandt Sted Aaret efter, og da den var sluttet, var der ialt afleveret 1416 Bind (deraf 1138 indbundne) og 180 Hæfter.

Til Brug ved Benyttelse af Biblioteket forelaa der et i den tyske Tid (i 1898—1901) trykt Katalog, men i November 1934 androg Rektor Mortensen Ministeriet om, at der stilledes Midler til Raadighed til Trykning af et Katalog, som havde været under Udarbejdelse i flere Aar. I 1936 udkom Kataloget, der var udarbejdet af Skolens højt skattede Bibliotekar, Lektor A n k e r J e n s e n.

Haderslev Katedralskoles Bibliotek er en værdifuld Del af Skolen. Pladsforholdene er ikke de bedste, og Biblioteket trænger meget til at ordnes om, men det er i god og stadig Vækst under den nuværende Bibliotekar, Adjunkt, Dr. F a v r h o l d t s kyndige Ledelse.

Eleverne.

Da Haderslev Katedralskole aabnedes, talte den som allerede nævnt 256 Elever. En meget væsentlig Del af disse havde gaaet i den gamle Latinskole (nemlig ialt 70) og i Lyzeet (29), men Resten var fra mange forskellige Steder. Som det er nævnt i Rektor E g e b e r g J e n s e n s Redegørelse for Eksamensskolevæsenet (i »Kulturelle Forhold i Sønderjylland« (1943)), hvor en væsentlig Del af det, der har Interesse angaaende Elevtallene allerede er behandlet, kom der i 1920 fra Kongeriget 50 Elever, der stammede fra 35 forskellige Skoler: 13 Elever kom fra 3 forskellige tyske Skoler. Fra Haderslev kom der ialt 193 Elever, medens de resterende 71 kom fra følgende Sogne:

Aabenraa	1	Hoptrup	4
Aastrup	8	Hviding	1
Agerskov	1	Jels	2
Døstrup	1	Magstrup	1
Gram	4	Moltrup	5
Gl. Haderslev ..	6	Nustrup	1
Halk	2	Oksenvad	2
Hammelev	1	Rødding	1

Sommersted	1	Vilstrup	3
Starup	4	Vojens	4
Sønderborg	1	Vonsbæk	4
Tyrstrup	3	Øsby	9
Vedsted	1		

Katedralskolen havde saaledes Elever fra ret forskellige Dele af Sønderjylland; en væsentlig Grund hertil var naturligvis, at Skolen havde alle tre Retninger til Studentereksamen, medens Sønderborg havde den nysproglige og matematisk-naturvidenskabelige og Aabenraa og Tønder kun den nysproglige Linie.

Elevtallet steg hurtigt i de første Aar, som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt, der angiver Elevtallet pr. 1. September de enkelte Aar:

1920: 256	1930: 314	1940: 398
1921: 328	1931: 323	1941: 391
1922: 375	1932: 319	1942: 388
1923: 381	1933: 337	1943: 364
1924: 380	1934: 347	1944: 371
1925: 364	1935: 396	1945 (1/5): 360
1926: 338	1936: 405	
1927: 338	1937: 406	
1928: 311	1938: 403	
1929: 312	1939: 392	

De Elever, der søger Katedralskolen, er i overvejende Grad fra Haderslev, men i de forløbne 25 Aar er Antallet af Elever, der fra Landet søger ind til Skolen steget, omend den procentvise Fordeling af Elever fra By og fra Land har vist ret udtalte Svingninger. I de to første Aar efter Genforeningen var ca. 32 % af Skolens Elever fra Landet, og dette Tal steg til 40,6 % i Skoleaaret 1925/26. Derefter sank det pludseligt, saaledes at det i 1927/28 kun var 31 %, men gik saa jævnt opad til 1933/34, da det naaede 41 %, hvorefter Tallet indtil 1939/40 holdt sig paa 36—37 %. I de senere Aar har der igen været en Stigning,

saaledes at der siden 1940/41 har været ca. 40 % af Eleverne, der er fra Landet.

I de 25 Aar, der er forløbet siden Genforeningen, har Haderslev Katedralskole været besøgt af 2236 Elever. Det samlede Antal Studenter, der er dimitteret i denne Periode er 653, nemlig 118 af den klassisk-sproglige Linie, 296 af den nysproglige og 239 af den matematisk-naturvidenskabelige Linie. Af disse Studenter havde 26 deres Hjem udenfor Sønderjylland, medens 366 havde deres Hjem i Haderslev By og 261 var hjemmehørende i følgende Sogne:

Aabenraa	5	Jegerup	2
Aastrup	4	Magstrup	3
Agerskov	10	Moltrup	4
Aller	3	Nustrup	4
Bjerning	4	Oxenvad	5
Bov	2	Rødding	6
Bramdrup	5	Skrave	1
Christiansfeld	21	Skrydstrup	4
Felsted	1	Sommersted	13
Fjelstrup	13	Starup	11
Gl. Haderslev	4	Stepping	4
Gram	5	Sønderborg	1
Grarup	3	Toftlund	5
Halk	2	Tyrstrup	11
Hammelev	9	Vedsted	13
Hjerndrup	5	Vilstrup	14
Hoptrup	20	Vojens	19
Hostrup	1	Vonsbæk	4
Ilygum	2	Ø. Løgum	1
Højrup	1	Øsby	9
Jels	7		

I samme Tidsrum dimitteredes 595 Realister, af hvilke 6 havde deres Hjem udenfor Sønderjylland, medens 373 var fra Haderslev By og 216 fra følgende Sogne:

Aastrup	7	Bjerning	3
Agerskov	3	Bov	1

Christiansfeld ..	1	Moltrup	7
Fjelstrup	9	Oksenvad	1
Gl. Haderslev	8	Skrydstrup	2
Graasten	1	Sommersted	9
Gram	1	Starup	15
Grarup	4	Stepping	2
Halk	6	Toftlund	2
Hammelev	15	Tyrstrup	5
Hjerndrup	3	Vedsted	10
Hoptrup	24	Vilstrup	18
Jels	5	Vojens	29
Jegerup	2	Vonsbæk	9
Magstrup	5	Øsby	9

Haderslev Katedralskole er i højere Grad blevet en Skole, der søges af Børn fra hele Amtet, og som Regel er der ogsaa Elever fra Egnene lige Nord for Kongeaaen. For Eleverne fra Landet har Befordringsvanskelighederne i de sidste Aar været meget generende. Rutebilkørselen er efterhaanden blevet indskrænket til et Minimum, der gør den uanvendelig for den skolesøgende Ungdom, som derfor ofte har maattet træffe andre Arrangementer. De fjernestboende har maattet indlogere sig i Haderslev, medens de andre maa benytte sig af Cyklerne. Men med de nuværende Gummiforhold er det alt andet end lystelig Kørsel, ikke mindst, naar man tager i Betragtning, at mange har en baade 10 og 15 km lang Skolevej — ja, en enkelt har endog i det sidste Aar cyklet de 24 km, han har til Skole. Det er under disse Forhold beundringsværdigt, hvad der præsteres af Kørsel i al Slags Vejr: det kan blot nævnes, at Forsømmelserne i det sidste Skoleaar har været færre end sædvanligt.

Skolens Elever rekrutteres fra samtlige Befolkningslag, saaledes som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over, hvilke Erhvervsgrupper Studenternes og Realisternes Forældre tilhører. Det fremgaar heraf, at Børn af Forældre med akademisk eller anden højere Uddannelse samt Lærere fortrinsvis tager Studentereksamen. Yderligere er der

den Forskel, at medens det i overvejende Grad er Sønerne fra Hjem, hvor Faderen har akademisk Uddannelse og af Lærere, der tager Studentereksamen, er det Døtrene, der tager Realeksamen. I det hele taget er naturligvis Drengene i Majoritet ved Studentereksamen, idet de udgør 70,3 % af samtlige Studenter, medens det tilsvarende Tal ved Realeksamen kun er 57,1 %.

Faderens Stilling	Studentereksamen			Realeksamen		
	Antal		%	Antal		%
	Dr.	Pi.		Dr.	Pi.	
Akademisk Uddannelse	61	35	14,7	10	21	5,2
Anden højere Uddannelse	57	19	11,3	25	19	7,4
Lærere m. Seminarieudd.	60	27	13,3	13	21	5,7
Overordnede Embedsmænd i Etaterne	15	4	2,9	15	13	4,7
Underordnede Tjenestemænd i Stat og Komm.	25	9	5,2	34	18	8,7
Større Næringsdrivende	13	11	3,7	16	12	4,7
Andre selvstændige Næringsdrivende	103	40	21,9	106	66	28,9
Private Funktionærer	45	25	10,7	48	32	13,4
Selvstændige Landbrugere	69	20	13,6	48	36	14,1
Arbejdere, Svende o. l.	8	3	1,7	19	10	4,9
Andre Erhverv	3	3	0,9	6	7	2,2
	459	194	100,0	340	255	100,0
	653			595		

Haderslev Katedralskole er en demokratisk Skole. Dette fremgaar bl. a. af, hvor stor en Del af Eleverne der betaler Skolepenge efter de forskellige Satser. For Skoleaaret 1945/46 var Tallene saaledes:

40—60 Kr. pr. Kvartal	betaltes for	11,2 %	af Eleverne
20—40 » » »	» »	13,9 %	» »
Indtil 20 Kr.	» »	29,6 %	» »
Ingen Skoleafgift	» »	45,3 %	» »

Dog lægger man Mærke til, at det kun er ganske faa Børn af Arbejderklassen, der tager Studentereksamen. Hertil maa jo siges, at Skolen desværre ikke raader over store Midler til at understøtte Børn fra mindrebemidlede Hjem. Egentlig er der kun det Beløb paa ca. 1000 Kr., der hvert Aar tilstaaes Skolen af Staten, samt det tidligere omtalte lille Holberglegat, der kan yde lidt Hjælp til saadanne Elever.

Stipendier.

Heller ikke for de Studenter, der er udgaaet fra Haderslev Katedralskole, er der megen Understøttelse at vente i Form af Stipendier. Fra gammel Tid har der været 4 Stipendier, nemlig det gamle haderslevske Stipendium, det Iversenske, det Lutherske og det Holtzkammske, alle fra før 1864. Ved Marksammenbruddet efter Verdenskrigen gik samtlige Stipendiers Formue tabt, men Udbetalingen kan dog stadig fortsættes, idet der ved Valutareguleringen er indført den Ordning, at der aarligt udbetales Konservatoratet, der bestyrer Stipendierne, og som bestaar af Amtmanden, Borgmesteren og Provsten, et Beløb paa 1882,00 Kr. til Dækning af det lidte Rentetab. Andragender om disse Stipendier stiles derfor til Konservatoratet og indsendes i Juli Maaned til Borgmesterkontoret. (Angaaende de nævnte Stipendier se iøvrigt: Olav Christensen: Skolens gamle Stipendier (Haderslev-Samfundets Aarskrift 1941).)

Foruden disse Stipendier er der »Den sønderjydske Fonds Haderslev-Studenters-Legat« med en Kapital paa 20 000 Kr., og som bestyres af et af Lærerkollegiet valgt Udvalg med Rektor som Formand, men ved Siden af dette har Skolen i de senere Aar faaet en meget kærkommen Hjælp til Understøttelse af Studenter i »Rektor, Dr. phil. Karl Mortensens Legat« med en Kapital paa 13 800 Kr.

Det er saaledes ikke store Muligheder, Skolen har for at kunne hjælpe ubemidlede Studenter. Haderslev Katedralskole har ikke de rigelige Midler, som mange af de gamle Statsskoler kan øse af. Visse Muligheder er der i de

Stipendier, der omfatter sønderjyske Studenter i Almindelighed, men store Summer drejer det sig desværre ikke om.

Skolen i de sidste Aar.

I 1937 maatte Rektor *M o r t e n s e n* tage sin Afsked, da han faldt for Aldersgrænsen. I 17 Aar havde han ledet den gamle danske Skole og havde i høj Grad været medvirkende til at give den det Præg, den fik. Nu afløstes han af Rektor *E g e b e r g J e n s e n*, der havde været Lektor i Tønder lige siden Genforeningen, og som paa saa mange Maader havde ganske særlige Betingelser som Rektor. Kun i 4 Aar sad han som Leder af Haderslev Katedralskole, men det var tilstrækkeligt længe til at gøre ham afholdt som faa. Forgæves søgte man at udvirke, at han kunde blive, da det i 1941 kom paa Tale, at han skulde overtage Rektorembedet ved Sønderborg Statsskole, men der var intet at gøre, og i Stedet blev Skolens nuværende Rektor udnævnt.

Kun i 4 Aar var Rektor *Egeberg Jensen* Leder af Haderslev Katedralskole, men det blev begivenhedsrige Aar. Den 9. April 1940 laa Rektor *Egeberg Jensen* paa Sygehuset i Kolding, medens Lektor, Dr. *Frk. P e t e r s e n* var konstitueret som Rektor. Han kunde ikke ligge uvirksom paa Sygehuset, og allerede Dagen efter var han paa sin Skole, hvor han ved Morgenandagten holdt en manende Tale, som paa det alvorligste indskærpede Eleverne og Lærerne at afholde sig fra alt, hvad der kunde bringe Ulykke. Han opfordrede Eleverne til trods alt at passe deres Arbejde. »Naar vi faar Lov til at holde vor Skole gaaende, er det vor Pligt at udnytte Tiden.«

Haderslev Katedralskole kunde i flere Aar beholde Skolebygningerne, og Livet gik snart sin normale Gang. Visse Ting som Mørkelægning og Sprængstyksikring af Kældervinduerne fortalte om de unormale Tider. I Hovedbygningens Kælder indrettedes der Beskyttelsesrum, som dog langt fra kunde rumme alle Eleverne, hvorfor en Del af dem under Luftalarm henvistes til Gangen i Stueetagen og til Gymnastiksalene.

Efterhaanden meldte der sig for Eleverne fra Oplandet Vanskeligheder med at komme ind med Rutebilerne, og da disse om Vinteren lagde Køreplanen om, saa de kom senere ind til Byen, maatte Katedralskolen ogsaa lægge Timeplanen om, saaledes at den i Vintermaanederne ikke laa fra Kl. 8 til Kl. 14, men fra Kl. 9 — i Vinteren 1942/43 endog 9,15 — til Kl. 14,15 med Lektioner paa 40 Minutter.

Men ellers gik Livet indenfor Murene som nævnt sin vante Gang med de forskellige Afvekslinger, der indtræffer i en Skole, saaledes som Foredrag, Skolekomedier og Skolebal. Gymnasieforeningen »Vidar« holdt sine undertiden noget bevægede Møder og arrangerede af og til Fester, saaledes som i December 1941, da man havde indbudt Gymnasieelever fra Aabenraa, Sønderborg, Tønder, Ribe og Kolding til at overvære Skolekomedien og deltage i det derpaa følgende Bal. Et Skolebal for alle Elever i Skolen afholdtes i Februar 1942, da man kunde fejre 375 Aaret for Hertug Hans den Ældres Grundlæggelse af Skolen, og hvor man efter en Højtidelighed om Formiddagen i Skolens Festsal samlede om Aftenen i »Harmonien«s store Sal til Bal. Skolebladet »Vidars Ekko« var i Dagens Anledning udkommet med et stort Nummer, der udelukkende var helliget Begivenheden.

Hele Vinteren igennem foregik der altid et eller andet om Aftenen i Katedralskolen. Gymnastiksalen var som Regel optaget af Gymnastik- og Idrætsforeninger eller af Danseskoler, medens andre Lokaler anvendtes til Korforeningens Sangøvelser eller til Studiekredse. Bygningen var godt udnyttet. I Kælderen havde Spejderne et meget beskedent Rum, som de imidlertid havde udsmykket paa en særdeles malerisk Maade. Her holdt de til, ligesom vi ogsaa havde den Glæde at se Skolepladsen være Ramme om Spejdernes Appel.

Alt dette fik en brat Afslutning i 1943. Den 29. August blev Skolens Rektor interneret, og ikke længe efter at han var kommet hjem og var blevet modtaget paa den smukke Maade af Lærere og Elever, begyndte det at svirre med Rygter om, at Katedralskolen skulde beslaglægges af

den tyske Værnemagt. Dette viste sig desværre at skulle blive til Virkelighed. Den 27. September modtog man Besked derom, og den 28. samledes Lærere og Elever i Fest-

A. Egeberg Jensen

salen, hvor der blev givet Eleverne Besked om Flytningen. Den 1. Oktober rykkede Katedralskolen ind paa Teknisk Skole, hvor Real- og Mellemskoleklasserne blev anbragt, medens Gymnasieklasserne fordeltes med tre Klasser paa Statsseminariet og tre Klasser paa Seminariets Øvelses-skole.

Det var saa gode Kaar, som man kunde ønske det under en Udflytning. Alle Fysik-, Kemi- og Naturfagstimer samt Haandarbejds- og Tegnetimerne kunde foregaa i Seminariets udmærkede Faglokaler, ligesom der ogsaa var Gymnastiksale til Raadighed. Hver Morgen samledes hele Skolen til Lovsang i Seminariets smukke Festsal. Katedralskolens Lærere kunde opholde sig enten paa Seminariets eller Øvelsesskolens Lærerværelse; som Regel var det det førstnævnte, der benyttedes mest, fordi der altid var flest Lærere i Seminariebygningen, hvor Faglokalerne var. Katedralskolens Elever havde den i den ene Ende afspærrede Lembkesvej som Legeplads. Ogsaa Gymnasieforeningen kunde stadig vedligeholde sin Virksomhed; den afholdt Møder og Smaafester, ligesom der ogsaa var Skolekomedie i Februar 1944.

I over et Aar var denne Tilstand uforandret. Dermed skal dog ikke være sagt, at man ikke mærkede noget til Krigen og alt, hvad den bragte med sig. Allerede i Oktober 1943 var en Elev »gaaet under Jorden«, og 6. Juni 1944 maatte 3 Elever i III. G. og 3 i II. G. gaa samme Vej, medens en Elev i III. G. samme Dag blev arresteret af Tyskerne og senere ført til Konzentrationslejr i Tyskland, hvorfra han først kom tilbage ved Krigens Slutning. Lige før Jul 1944 gik yderligere 4 Mand fra III. G. under Jorden, hvoraf de to kort Tid efter blev taget af Tyskerne og ført til Frøslevlejren, hvor ogsaa Skolens tidligere Religionslærer, Pastor *Quistgaard*, opholdt sig og blev hans Medfanger indtil Kapitulationen. 25. November 1944 blev Lektor *Diemer* afhentet af det tyske Sikkerhedspolit og sad arresteret til 23. December.

Men fra 1. December 1944 var det forbi med de gode Undervisningsforhold, Skolen havde haft. Fra denne Dato blev Øvelseskolen beslagnet, saaledes at der maatte skaffes Plads paa Teknisk Skole til de 3 Klasser, der var blevet husvilde.

Det blev derfor nødvendigt at sende 1. Mellemskoleklasserne hjem i den Maaned, det var Meningen, at Beslaglæggelsen skulde vare. Efter at have været frigivet i

Januar blev Øvelsesskolen atter beslaglagt fra 5. Februar, og da Eleverne fra denne Skole nu skulde have Plads paa Teknisk Skole efter Katedralskolen, maatte denne slutte Kl. 12,25, hvilket blev muliggjort ved, at man bortskar al Sang og Gymnastik — det sidste Fag dog kun for Vintermaanederne.

Da desuden det meste af Seminariebygningen blev beslaglagt i Slutningen af Februar, havde Katedralskolen kun Teknisk Skole til sin Raadighed. For at kunne holde hele Skolen i Gang blev det nødvendigt at lade 1. og 2. Mellemskoleklasserne nøjes med Skolegang hveranden Dag, medens 3. Mellem fik fire Skoledage om Ugen. Og saa kunde dette endda kun lade sig gøre derved, at forskellige Klasser undervistes ude i Byen i Lokaler, der var stillet til Raadighed. En Klasse fik saaledes Plads i en Stue, der hører til Postmesterens Lejlighed, en anden i D. K. B.s Kælder, medens en tredie opholdt sig i Pastor Thade Petersens Spisestue.

Da Teknisk Skole efter Paaskeferien 1945 yderligere skulde huse Kommuneskolerne, maatte Katedralskolens Undervisningstid lægges frem, saaledes at Skolegangen begyndte Kl. 7,10, hvilket naturligvis var mindre behageligt for de Elever, der havde lang Skolevej, ikke mindst paa Grund af Sommertidens Indførelse 2. April. En Trøst var det, at Undervisningen maatte ophøre Kl. 11,30, idet to Kommuneskoler efter hinanden skulde ind paa Teknisk Skole efter dette Tidspunkt. Men Faglokaler var der nu ikke mere Adgang til. Heldigvis havde Fysik-, Kemi- og Naturfagslærerne forudset denne Situation og lagt Undervisningen i den første Del af Skoleaaret an paa denne Mulighed, saa dens Indtræden ikke fik altfor katastrofale Virkninger.

Det er saaledes under ejendommelige Forhold, Katedralskolen belaver sig paa at fejre 25 Aars Jubilæet. Megen Samling er der ikke over Skolen, og det meste af det, der kan bringe lidt Afveksling ind i Skolelivet, maa vi give

Afkald paa. I hele det sidste Aar har vi gaaet i en stadig Angst for, at de Lokaler, der staar til vor Raadighed, skulde blive taget fra os. Under disse Forhold har det ikke kunnet være anderledes, end at Undervisningen har faaet et mere kursusagtigt Præg; man var glad for hver Dag, der havde givet en normal Undervisning.

Den lykkelige Afslutning af Krigen gjorde det lettere at bære disse unormale Tilstande, selvom vi ikke venter at kunne flytte ind i den gamle Katedralskole i den nærmere Fremtid. Mere end halvandet Aars Belægning med tysk Militær er ikke gaaet sporløst hen over disse Bygninger, og bedre er det ikke blevet, ved at Skolen er blevet Opholdssted for tyske Flygtninge. Nu, da dette skrives — i Midten af Maj — rører der sig et ejendommeligt Liv i vor gamle Skole. Nogle faa tilbageblevne Soldater og Flygtninge med deres Børn færdes hjemmevant paa vore Enemærker. Skolegaarden, hvor det tyske Militær allerede ved Indflytningen byggede en Køkkenbarak, er fyldt med Bohave og alt muligt andet, og til yderligere Dekoration er der overalt trukket Snore med Vasketøj. Skolens Flagstang er blevet kappet af, og inde paa Gangene kan man se forskellige af de Malerier, som kunstnerisk begavede Soldater har fundet sig foranlediget at udsmykke Skolen med.

Det kan ikke andet end gøre ondt at se alt dette. Men vi lever i Bevidstheden om, at dette snart bliver ganske anderledes, og i Haabet om, at Haderslev Katedralskole snart vil komme til at fortsætte sin Virksomhed under Forhold, som er denne gamle Skole værdig.

N. H. J a c o b s e n.

Lærerkollegiet 1920—1945.

Rektor, Dr. phil. Karl A. Mortensen	6/5	20	—	1/8	37
Lektor M. Ottosen	1/8	20	—	1/8	32 (34)
Lektor Fr. Ascanius	1/8	20	—	3/6	26
Lektor H. Reincke	1/8	20	—	1/10	32
Lektor, Dr. phil. V. E. J. Andersen	1/8	20	—	17/6	33
Lektor H. Hammer	1/8	20	—	1/8	23
Lektor Anker Jensen	1/8	20	—	6/12	37
Lektor, Dr. phil. C. F. Moth	1/8	20	—	1/8	29
Lektor V. S. Lauritsen	1/8	20	—	1/8	23
Lektor L. Willesen	1/8	20	—	1/11	30
Adjunkt (Lektor 1/8 28) J. Maltbæk	1/8	20	—	1/8	29
Adjunkt (Lektor 1/8 24) Frk. Dr. H. Petersen	1/8	20	—	1/8	42
Adjunkt (Lektor 1/10 26) A. Diemer	1/8	20	—		
Adjunkt M. Jensen	1/8	20	—	1/8	33
Adjunkt (Timel. 15/5 20) J. Bredkjær	1/8	20	—	1/8	26
Lærerinde Frk. C. Christensen	1/8	20	—		
Gymnastiklærer N. J. Iversen	1/8	20	—		
Timelærer, Seminarieforstander Skat Rørdam	1/8	20	—	5/10	25
Adjunkt Kaj Langkilde	1/8	21	—	1/8	25
Mellemskolelærer A. A. Kalsbøll	1/8	21	—		
Mellemskolelærerinde Frk. Tonnesen	1/8	21	—	1/8	22
Vikar Fru Lektor Hammer	1/1	22	—	1/8	22
Mellemskolelærerinde Fru J. Nielsen	1/9	22	—	1/10	41
Vikar Fru Lektor Lauritsen i Skoleaaret 1922/23 og 1923/24					
Vikar Overlærer Nielsen i Skoleaaret 1922/23 og 1925/26					

Vikar Docent Frk. Stemann	1/8	23	—	15/10	23
Vikar stud. mag. Fr. Schmidt	1/8	23	—	15/10	23
Timelærerinde Fru Abel	1/8	23	—	1/4	26
Vikar, fhv. Rektor Olsen	15/10	23	—	1/7	24
Adjunkt (Lektor 1/10 1941) N. K. Østergaard	15/10	23	—		
Adjunkt E. F. Baron Dirckinck- Holmfeld	1/2	24	—	1/8	28
Vikar Fru Adjunkt Dirckinck- Holmfeld Okt. 25 —	1/7	26;	15/8	—	15/10 27
Vikar cand. theol. Waage Beck	Okt. 25	—	1/7	26	
Vikar Dr. Achelis i Skoleaaret 1925/26, 1927/28 og 1928/29					
Vikar Fru Overretssagfører Seedorff	1/1	26	—	1/5	26
Vikar Fru Lektor Ascanius	1/4	26	—	1/7	26
Timelærerinde Frk. E. Moth	1/8	26	—	1/7	29
Adjunkt (Lektor 1/11 42) Knud Olrik	1/8	26	—		
Adjunkt G. J. Skov	1/8	26	—	1/12	32
Vikar Fru Nissen	1/8	26	—	1/1	28
Vikar (Timelærerinde 1/8 23) Fru Damgaard	1/8	26	—	1/8	30
Vikar Lærer Oscar Jensen	1/8	26	—	1/7	27
Timelærer Pastor Quistgaard	1/8	28	—	30/6	44
Adjunkt H. M. Linnet	1/8	29	—	15/8	42
Adjunkt Karl C. Nielsen	1/8	29	—	20/8	42
Vikar cand. mag. Frk. M. Refslund ..	i Skoleaaret 1929/30				
Vikar Frk. Ingeborg Andersen	i Skoleaaret 1929/30				
Vikar stud. mag. E. Fossum Hansen	i Skoleaaret 1929/30				
Vikar stud. mag. P. A. Diemer	1/11	30	—	1/12	30
Lektor V. P. Gamst	1/12	30	—		
Vikar Frk. Johnsen	i Efteraaret 1930				
Vikar Seminarieforst. Georg Christensen	i Efteraaret 1930				
	og i Foraaret 1932				
Vikar Seminarielærer Morville	i Foraaret 1932				
Timelærer (Adjunkt 1/11 33) Dr. M. Favrholdt	1/8	31	—		
Timelærer (Adjunkt 1/11 33) cand. mag. Henry Karlsson	1/8	31	—		
Vikar Frk. Ingeborg Nissen	i Foraaret 1932				

LÆRERKOLLEGIET 1945

Siddende (fra venstre): Frk. Münster, Frk. Andersen, Diemer, Jacobsen, Iversen, Frk. Christensen, Fru Holmgaard og Karlsson
Mellemste Række: Harritsø Jensen, Kalsbøll, Favrhøldt, Buch, H. Hansen, Olrik, Schau og Østergaard
Bageste Række: Wielandt Hansen, Magelund, Kortegaard Pedersen, E. Hansen, Graversen, Holmgaard, Lund og Gamst

Vikar Oberstløjtnant Wøhlk	i	Foraaret 1932		
Vikar Oberstløjtnant Thygesen-Nim	i	Foraaret 1932		
Vikar (Adjunkt 1/3 34) cand mag. V.				
Graversen	Februar	32	—	
Adjunkt W. L. Buch	1/8	32	—	
Adjunkt, Dr. phil. K. N. Bock	1/8	32	—	1/6 41
Vikar cand. mag. E. Bøgebjerg	i	Skoleaaret 1932/33		
Vikar cand. mag. Budtz-Jørgensen	1/1	33	—	30/6 33
Timelærer (Adjunkt 1/10 37. Uden-				
for Nr. fra 1/8 38) cand. mag. T.				
Højland	1/8	33	—	30/6 42
Timelærer (Adjunkt 1/8 35) cand.				
mag. J. E. Schau	1/8	33	—	
Timelærer (Adjunkt 1/9 38) cand.				
mag. C. E. Christoffersen	1/8	33	—	1/8 44
Vikar cand. mag. Gudmund Jensen	4/4	34	—	10/5 34
Vikar cand. mag. Arni Nielsen	i	Skoleaaret 1934/35		
Vikar cand. mag. A. Tonnesen	i	Foraaret 1936		
Vikar cand. mag. E. Gjede	i	Foraaret 1936		
Timelærer (Adjunkt 1/12 38) cand.				
mag. H. G. Holmgaard	1/8	36	—	
Rektor A. Egeberg Jensen	1/8	37	—	1/8 38
Vikar cand. mag. Sven Krogh	1/8	37	—	30/6 38
Vikar (midlertid. Timel. 41. Timel.				
1/8 42. Adjunkt 1/3 43) cand. mag.				
P. Jeppesen	15/8	38	—	1/10 44
Vikar cand. mag. Frk. Aase Bojesen	15/8	38	—	31/12 38
Vikar (Timelærerinde 28/6 39) cand.				
mag. Frk. Karen Mogensen	1/1	39	—	31/7 42
Vikar cand. mag. Gnudtzmann	i	Foraaret 1938		
Vikar cand. mag. Bjarne Blangsted	15/8	39	—	15/10 39
Vikar cand. mag. Frk. Inger Simonsen ..	i	Foraaret 1940		
Vikar Fru Else Holmgaard	i	Foraaret 1940		
Timelærer cand. mag. Erling Hars-				
berg	1/8	40	—	31/7 41
Rektor, Dr. phil. N. H. Jacobsen ..	1/8	41	—	
Timelærer (Adjunkt 1/5 44) cand.				
mag. Einar Hansen	1/8	41	—	

Vikar (Timelærer 1/11 41; Adj. 1/5 44) cand. mag. P. I. Kortegaard Pedersen	1/8	41	—	
Vikar (Timel. 15/8 42; Adj. 1/5 44) cand. mag. Frk. Rigmor Münster	1/8	41	—	
Vikar cand. mag. P. C. Iversen	26/9	41	—	18/10 41
Lektor Frk. Tove Lassen Andersen	1/8	42	—	
Adjunkt Henry Halfdan Hansen ..	15/8	42	—	
Vikar (Timel. 1/11 42; Adj. 1/12 44) cand. mag. Aa. P. Wielandt Hansen	24/8	42	—	
Vikar cand. mag. Anders Larsen ..	24/8	42	—	30/6 43
Vikar cand. mag. Thomas Olesen ..	21/9	42	—	9/10 42
Adjunkt Poul Albrechtsen Magelund	1/8	43	—	
Midlertidig Timelærerinde Fru Else Holmgaard	1/8	43	—	
Vikar (Timel. 1/9 44) cand. mag. Arne Harritsø Jensen	15/8	44	—	31/7 45
Vikar (Adjunkt 1/11 44) cand. mag. Carl C. Lund	1/10	44	—	

Rektor, Dr. phil. Karl Mortensen.

Da Rektor, Dr. phil. Karl Mortensen i 1937 tog sin Afsked fra Katedralskolen, udtrykte Advokat Andersen, det ældste Medlem af Skolens Forældrenævn, sin Glæde over »at have haft en Mand af Format, en aandelig Stormand som den første danske Rektor ved Skolen«.

I Anledning af Skolens Tiaars-Jubilæum skrev Redaktør Svensson i »Jydske Tidende«: »Det blev Rektor ved Skolen i Ribe, den ansete og kundskabsrige Dr. phil. Karl Mortensen, der fik overdraget Hvervet at genoplive den danske lærde Skole i Haderslev. Og det siger sig selv, at han med sin varme sønderjydske Interesse maatte knytte Traaden mellem Fortid og Nutid og lægge Vægt paa at videreføre de nationale Traditioner fra Tiden mellem de slesvigske Krige —« og til Rektors 70 Aarsdag: »Rektor Mortensens Virke i Nordslesvig den første halve Menneskealder efter Genforeningen har sat sig Spor, som ikke vil blive udvisket.«

Efter Dr. Mortensens Død kunde man i »Dannevirke« læse et Mindeord af en gammel Elev: »Hvorfor blev Rektor Mortensen da saa afholdt, som han blev? Var han ikke en myndig og bestemt Leder af sin Skole? Jo, heldigvis, men han var ogsaa andet. Han var først og fremmest Dansk og Humanist.« »Vi forstod, at det var en Personlighed, der talte til os, en Mand, der trods legemlig Svaghed havde opnaaet en Styrke som faa og faaet den gennem Aand og gennem Arbejde.« »Vi var stolte af at gaa i hans Skole.«

Disse forskellige Udtalelser, hvortil der kunde føjes mange flere, karakteriserer den Mand, der blev Katedralskolens første Rektor efter Genforeningen, og hvis Gerning der bygges videre paa.

Vil man lære Rektor Mortensen ret at kende, eller vil man opfriske Mindet om ham, behøver man kun at tage Haderslev Katedralskoles Aarsskrifter fra 1921—37 frem, der indeholder Uddrag af hans Taler fra nationale Fester og af hans Dimissionstaler. Disse giver Udtryk for hans Livssyn og for den Aand, hvori han vilde øve sin Gerning blandt Grænselandets Børn.

I den første Translokationstale siger han: »Under Dannebrog's blodrøde Dug med det hvide Kors vil vi gøre vor Gerning« — og ved Femaars-Jubilæet i 1925: »Der er næppe een af os, der kom herved til Skolen uden at være besjælet af et varmt Ønske om at fortsætte i Lembckes og Thriges, Fibigers, Blochs og alle de andres Spor: At bygge Danskheden en Højborg, hvor dansk Sprog og dansk Kultur er selvfølgeligt og afgørende Midtpunkt i det øvrige Arbejde paa at bygge en højere Almenskole op, saaledes som Nutidens danske Skole fordrer det«. Denne nationale Tone prægede Rektors hele Virke.

Og hvor forstod han at opmuntre Skolens Elever og paaskønne Flid og god Vilje; saaledes udtalte han: »Langt vigtigere end en skarp Forstand er et varmt Hjerte og en god Vilje«, og »Det afgørende er ikke, om du gaar bag Ploven, svinger Hammeren i Værkstedet, tumler med Tal og Varer eller dyrker Aandens Syssel i det stille Studerekammer. Det afgørende er, hvorledes du udfører din Gerning. Det skal være flittigt og trofast. kyndigt og so-lidt, mere ydende og tjenende end nydende og bydende«.

Saadanne Ord maatte finde Genklang hos Tilhørerne.

Med stor Begejstring hyldede derfor ogsaa Gymnasiets Elever deres beundrede og afholdte Rektor paa 70-Aars Dagen med et Fakkeltog. Et smukt Syn! Gaden foran Harmonien, hvor Fødselsdagen fejredes, fyldt med jublende unge Piger og Dreng, hvis Øjne lyste om Kap med de

Karl Mortensen

brændende Fakler, og i et Vindue den kære, gamle Rektor dybt bevæget modtagende denne smukke Hyldest.

Efter sin Afgang fra Skolen blev Rektor Mortensen boende i Haderslev, i den By, hvor han efter eget Udsagn havde befundet sig bedst, og hvor han havde haft sine rigeste Arbejdsaar. Grænselandet holdt ham fast. Men ogsaa nu blev han ved med at være en flittig Mand, han fortsatte sine Holbergstudier og genoptog sine videnskabelige Undersøgelser af danske Salmer og Salmebøger. Hans deraf udsprungne lødige Afhandling i Haderslev Samfundets Aarskrift fra 1939 om Troens rare Klenodie har glædet mange af Katedralskolens tidligere Elever.

Studierne kunde udmærket udfylde Rektors Tid. Men da en større Vennekreds med Stiftsprovst Hjortkjær i Spidsen anmodede ham som den fine Kender af dansk Litteratur om indenfor denne Kreds at holde en Del litterære Forelæsninger, gik Dr. Mortensen beredvilligt ind paa Forslaget; at kunne yde noget for andre havde jo altid givet ham den største Glæde. Fire Vintre i Træk samledes man i Hjemmene til maanedlige Møder, hvor Rektor Mortensen i fængslende Foredrag gennemgik Johannes Jørgensen, Holberg, Henrik Pontoppidan og Ingemann. Disse Aftener blev for Deltagerne store og rige Oplevelser, der aldrig kan glemmes. Den sidste Aften, den 23. Marts, var Rektor syg, men under Foredraget mærkedes det ikke. Hans Optagethed af Stoffet og den stærke Vilje til altid at yde det bedste lod ham glemme Smerterne, og Tilhørerne anede ikke, at det skulde være det sidste Samvær med den Mand, der havde betydet saa meget for dem. Dagen derpaa maatte Rektor blive i Sengen og kom ikke op mere. Knap to Maaneder senere, den 21. Maj 1942, døde Rektor Mortensen paa Amtssygehuset i Haderslev. Nu hviler hans Støv i Sønderjyllands Jord, paa Damager Kirkegaard er hans Grav ved Siden af Biskop Ammundsens. Ikke faa gamle Elever finder Vej ud til Graven og mindes i Taknemlighed deres Rektor, der gav dem saa mange rige Skoleminder.

Den 2. Oktober samme Aar afsløredes paa hans sidste Hvilested en smuk Natursten, »rejst af Venner, Medarbejdere og Elever«. Paa Forslag af en af de nærmeste Venner blev Grundtvigs Verslinier:

»Men lovet være Himlens Gud,
de ædles Æt dør aldrig ud«

indhugget i Stenen. Et bedre Valg kunde næppe træffes, thi hvor elskede den gamle Rektor Salmen »Udrundne er de gamle Dage«. Utalte Gange blev den, mens han var Rektor ved Haderslev Katedralskole, sunget til Lovsang og Translokation, sidst ved Afskeden i 1937. Og ved Begravelseshøjtideligheden i Gml. Haderslev Kirke sang Lektor Olrik denne Rektors Yndlingssalme fra Orgelet.

I de sidste Leveaar udtalte Rektor Karl Mortensen ofte Ønsket om at faa Lov til at opleve Krigens Afslutning og se et frit Danmark. Dette Ønske blev dog ikke opfyldt. Til Gengæld blev han forskaanet for at opleve den 29. August 1943 og den 19. September 1944, blev forskaanet for at se Katedralskolen flytte ud af den smukke Bygning med de takkede Gavle for at gøre Plads til de fremmede, og meget andet, der vilde have knuget hans danske Hjerte og hans følsomme Sind.

Haderslev, April 1945.

H. P.

Staben fra 1920.

Nogle Rids.

Man har anmodet mig som den ældste overlevende af dem fra »det store Aar« om at ride et Par Linier om mine forhenværende Kolleger. Det siger sig selv, at jeg hverken vil optræde som Kritiker eller som »Skønmaler«; det første vilde være taktløst, det sidste usmageligt; det drejer sig netop kun om nogle l e t t e Rids (en personlig Karakteristik, om man vil).

Forskellige var vi i mangt og meget, som et Orkester med mange forskellige Instrumenter, der under en kyndig Dirigents Ledelse spiller sig sammen til Harmoni; Grænselandet drog os alle, vi følte vist alle, at netop henede, hvor vi skulde afløse d e n tyske Skole, som — bortset fra dens nationale Tvangssprog — havde været af høj humanistisk Standard, gjaldt det om ikke at gøre det »gamle Land« til Skamme. Den tyske Skole fortsattes forøvrigt i nogle Aar med en lille Lærerstab fra Fortiden og nogle af os andre i de saakaldte »Abbauklassen«, hvor Skolesproget naturligvis — bortset fra den nu indførte Undervisning i Dansk — vedblev at være tysk. Og i vor gammelnye danske Skole havde vi ogsaa Disciple fra tyskprægede Hjem; men jeg mindes ikke, at det har givet Anledning til egentlige Konflikter; der var jo ingen der, som Tilfældet havde været i tysk Tid, tvang Disciplene til at tage Del i Skolens nationale Fester, og det var vel netop derfor, de troppede op med de andre. Der var heller aldrig fra Rektors eller Læreres Side — trods den stærkt betonedede danske Linie — Tale om nogen national Udfordring til den anden Side.

Men de af os, der følte Anlæg dertil, ansaa det for deres Pligt ogsaa at deltage efter Evne i det mangeartede nationale Arbejde, der nu skulde gøres; men deri ligger ingenlunde, at de, der (figurligt talt) holdt sig inden Døre, betød mindre i national Henseende end de, der gik i Marken. Den sønderjyske Befolkning havde jo i mere end et halvt Aarhundrede følt en iskold Mur mellem sig selv og Skolen; nu faldt Muren, og Befolkningen kom os i Møde med en Tillidsfuldhed, som hjalp over meget; og der er for mig ingen Tvivl om, at der fra Skolen gennem de for manges Vedkommende nationalt bevidste Disciple gik stærke og virkningsfulde Impulser til Hjemmene (hvad der selvfølgelig ikke udelukkede Kritik fra de i Modgangs Skole hærdede selvbevidste Sønderjyder).

Om Stabschefen — for at blive i Billedet — Rektor, Dr. phil. M o r t e n s e n tales der andetsteds i nærværende Skrift; til sine faglige Kvalifikationer medbragte Rektor M. det Islæt af stærkt følelsesbetonet Patriotisme, der gjorde ham til en populær Skikkelse baade i og udenfor Skolen.

Populær i god Forstand blev ogsaa den aldrende, men stadig ungdommelige Lektor O t t o s e n; han var ikke Akademiker, men et levende Eksempel paa, at det ikke er Eksamen alene, der gør Manden. I Skolen virkede han med faglig og pædagogisk Myndighed som Lærer i Naturfag; udenfor Skolen »sang« han sig ind i de sangglade Sønderjyders Hjerter; hvad han har betydet for Sangen — særlig Skolesangen — hernede og i det ganske Land, behøver jeg ikke at dvæle ved.

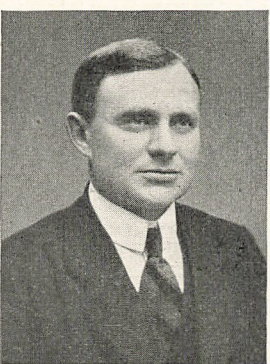
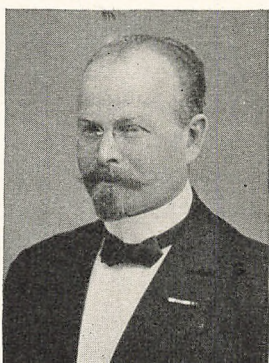
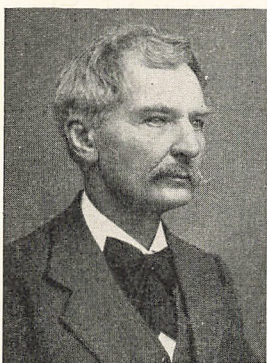
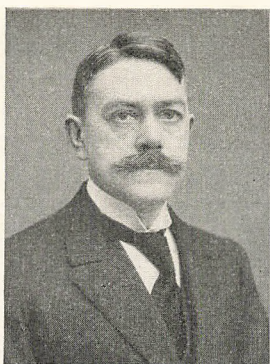
En diametral Modsætning til Ottosen var Dr. phil. F r. M o t h: Ottosen fast forankret i den danske Muld, Moth den sprænglærde Filolog, men som et Barn, hvor det gjaldt denne Verdens Affærer; hans Afhandlinger i Skolens Aarsskrift vidner om hans Lærdom; hans Forfattervirksomhed gik fra Oldtidens Klassikere til Middelalderens »Vagantviser«, og han havde selv noget af den lærde Vagant ved sig. Havde han levet i den Middelalder, i hvis Aandsliv han som faa var hjemme, var han rimeligvis

med Randselen paa Ryggen som vandrende Lærer draget fra Højskole til Højskole; og havde han levet i et Land med flere Universiteter, var han nok endt paa et Professorekateder; han havde ikke blot de faglige Kvalifikationer — skandinavisk Doktorgrad betegner jo i Modsætning til, hvad der er Tilfældet de fleste andre Steder i Verden, den, der har kvalificeret sig som Universitetslærer (Privatdocent) — men Mangel paa denne Verdens Gods gjorde, at hans Udenlandsrejser aldrig førte ham længere end lidt ned i Tyskland, skønt hans Hu stod til Klassicismens Strand. Men han nød alligevel Livet paa sin Vis, som en Mellemproportional mellem en Sybarit og en Asket. Til Passion havde han Bøger, Tobak og Kaffe, og de blev ikke forsømt. Naar man besøgte ham i hans Hybel, hvor han sad i en Slaabrok, hvis bedste Dage forlængst var udrundne, indhyllet som en mandlig Pythia i Taager (af Tobak) og med en (i Reglen kold) Kop Kaffe imellem Bøgerne, saa følte den besøgende ligesom et Pust fra Erasmi og Ulrich von Huttens Dage.

Fra Viborg kom Lektor A s c a n i u s, hvis martialske Overskæg og ærværdige Isse mere mindede om en gammel Hugaf end om den hjertensgode Lærer i Historie og Fransk. Om samme Overskæg gavnede ham i hans mangeaarige Bestilling som Pladsinspektør, ved jeg ikke, han klarede det i hvert Fald med Bravour. Hans private Hobby var den sønderjyske Adels Slægtshistorie, som han skrev om i Skolens Aarsskrift.

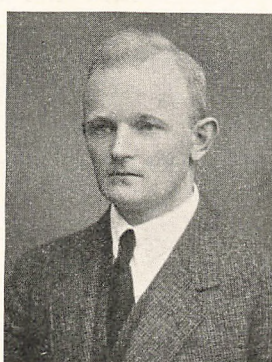
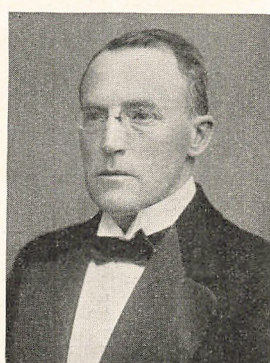
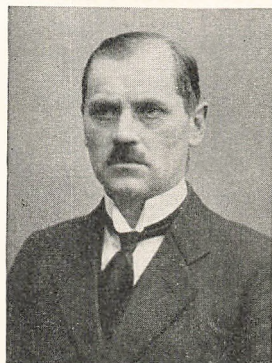
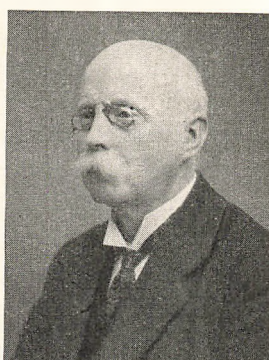
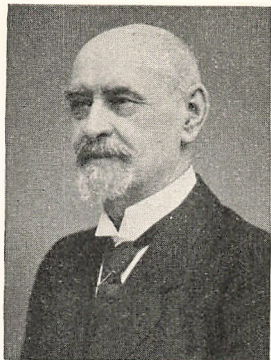
Lektor, Dr. A n d e r s e n var Skolens Hovedlærer i Engelsk (han var tillige Censor ved Universitetets Eksamen). Han hørte til de stille i Landet, men prægede ved sin aandfulde Personlighed sine Disciple baade gennem det direkte Skolearbejde og ved af og til at samle dem i sit Hjem. Han var, i hvert Fald i de første Aar, hvad man kunde kalde en Firsernes Mand (han havde i sin Ungdom skrevet en Roman med Emne fra hin Tid). Senere bragte tung Sorg — Tabet af en haabefuld Søn — ham ind paa andre, mere mystisk prægede Baner.

Alle de ovennævnte Kolleger er ikke mere; døde er

KATEDRALSKOLENS LÆRERKOLLEGIUM 1920

Karl Mortensen Anker Jensen V. E. I. Andersen
J. C. F. Moth H. Hammer Anders Diemer
J. Maltbæk M. Jensen Frk. C. Christensen

KATEDRALSKOLENS LÆRERKOLLEGIUM 1920

M. Ottosen H. Reincke Fr. Ascanius
N. I. Iversen L. Willesen V. S. Lauritsen
Frk. Dr. Petersen Johs. Bredkjær Skat Rørdam

ogsaa de to hver for sig særprægede og højt kultiverede Lektorer, Anker Jensen og Hammer, den første førende Kraft paa Danskundervisningens Omraade (sammen med Rektor Mortensen fungerede ogsaa han som Universitetscensor). Begge lagde ingen Vægt paa ydre Udmærkelser; Anker J. følte sig endog engang foranlediget til med Bestemthed at afslaa en ham tiltænkt Anerkendelse; men samtidig kunde han glæde sig af Hjertet, naar en Kollega, som han vidste anderledes orienteret i den Henseende, blev fremhævet. Hammer var en Stoiker, der med heroisk Selvbeherskelse bar sin legemlige Skrøbelighed; og hans klassiske Humor (han var Lærer i Latin og Græsk) forlod ham ingensinde. Anker Jensen, der hernede holdt sig stille tilbage, havde i yngre Aar været stærkt aktiv, bl. a. da Spørgsmaalet om de vestindiske Øer stod paa Dagsordenen; Tabet af dem følte han som en national Skam.

Spillevende og virksomme er endnu de fhv. Lektorer Willesen og Lauritsen, nu Rektorer henholdsvis i Nykøbing F. og Roskilde. Willesen var, hvad Folkesproget kalder en »kontant« Mand. Han »kunde« sine Ting til Bunds, vidste altid, hvad han vilde, og man vidste altid, hvor man havde ham; men han var ingen Fagidiot; hans Interesse gjaldt ikke blot hans Fag, Matematik, men spændte over Kunst og nyere Sprog (han gennemgik f. Eks. engang et Feriekursus for Udlændinge i Fransk ved Universitetet i Grenoble). Mig forekom Kollega W. altid som prædestineret Rektoremne; og deri tog jeg jo heller ikke fejl.

Lektor Lauritsen (Lærer i Historie og Dansk) behøver jeg ikke at sige noget om; han har i dette Skrift ved sin Opsats om Inspektionen indirekte, men rammende, tegnet en Silhuet af sig selv meget bedre, end jeg kunde gøre det. »Stilen er Manden«, det passer i dette Tilfælde. (Det falder mig ind, at nok ogsaa Rektor Willesen vil skrive sammesteds; men hans Indlæg har jeg, medens dette skrives, ikke set).

Til dem, der kom herved i 1920, hører ogsaa en »out-

sider«, forsaavidt som vedkommende vel var dansk Sønderjyde, men havde faaet sin Uddannelse i Tyskland, nemlig Adjunkt, senere Lektor, Frk. Dr. P e t e r s e n — »Frk. Doktor«, denne i mange danske Øren højst aparte lydende Titulatur for en Lærerinde, blev hendes »Nom de guerre«. Frøken P. havde ved Universitetet i Freiburg taget sin Doktorexamen og havde haft tysk Ansættelse; men Frøkenen kom let og hurtigt over de Vanskeligheder, som altid er forbundet med en brat Overgang fra eet System til et andet (jeg taler lidt af Erfaring), selv om man — hvad der i høj Grad var Tilfældet her — er fuldt paa Højde baade fagligt og pædagogisk med det, der kræves i den nye Stilling. Men Frøken Dr. lever jo endnu, skønt hun har trukket sig tilbage til et velfortjent Otium, i bedste Velgaaende iblandt os; og det maa være hende en Glæde at tænke paa, at baade den Skole, hun blev knyttet til, og denne Skoles højeste Foresatte — Undervisningsinspektionen — gentagne Gange har givet Udtryk for deres Anerkendelse.

Og saa kommer jeg til de yngste i Lauget. Adjunkt M a l t b æ k kom sammen med Rektor fra Ribe, men groede ikke fast i Haderslev; han gik som Lektor tilbage til Ribe og virker nu i samme Egenskab i Aabenraa. Han efterlod sig kun gode Minder som en kundskabsrig Lærer og aktiv Videnskabsdyrker paa Zoologiens Omraade (jeg husker, at han bl. a. i et af Skolens Aarsskrifter skrev en lærd Afhandling om nogle smaa vingede Væsener, »Frynsevingerne«, tror jeg, de hed).

Saa var der de to Adjunkter B r e d k j æ r og M. J e n s e n, førstnævnte Lærer i Tysk og Dansk, sidstnævnte i Matematik og Fysik. Bredkjær maatte desværre i en ung Alder paa Grund af et Nervesammenbrud søge sin Afsked. Skolen mistede i ham en af sand fornem Kultur præget Personlighed, et følsomt og poetisk anlagt Gemyt; han havde som ganske ung Mand udgivet en Samling Digte, og han har i et af Skolens Aarsskrifter med fin Forstaaelse skrevet om Vald. Rørdams nationale Digtning. Vi, der holdt af ham — og det gjorde vi vist alle — beklagede

at skulle miste ham. Naar jeg tænker paa Bredkjær, tænker jeg samtidig paa det smukke Forhold, jeg tør sige der herskede mellem ældre og unge ved Skolen i hine første Dage, og som Bredkjær var et typisk Udtryk for; det var præget paa een Gang af de unges Hensyntagen til os ældre og af et hjerteligt Kammeratskab.

Ogsaa Adjunkt J e n s e n var et fortræffeligt Menne-ske. Naar man saa hans tætte, firskaarne Skikkelse, tænkte man uvilkaarligt paa Verslinien: Helt tungt han efter sig Foden drog. Han havde opholdt sig nogle Aar i Amerika, og der synes jo at være den Mærkelighed ved Dansk-Ame-rikanerne, at de ogsaa rent legemligt faar Yankee-Præg. Men i den lidt tunge Krop sad en livlig Aand; Jensen var et Stykke af en Polyhistor paa Naturvidenskabens Om-raade og kunde forbavse os andre ved sin mangeartede Viden, og han var i Besiddelse af et smittende Lune; alene at høre hans Latter kunde sætte en i godt Humør. Des-værre bukkede Jensen i en ret ung Alder under for en tu-berkuløs Lidelse; men endnu faa Dage før sin Død var han levende interesseret i det, der foregik i Verden uden- for hans Sygeseng.

Og saa kommer vi last not least til Rosinen i Pølse-enden, de tre, der sammen med Skolen i Aar fejrer 25 Aars Jubilæum.

Adjunkt, senere Lektor D i e m e r, var cand. mag. som de fleste af os andre, men han var den eneste i Flokken, som ikke havde virket som Lærer; nu begyndte han som Adjunkt med Historie og Dansk som Fag. I en lang Aar-række havde Kollega D. siddet i Stockholm som en Slags uofficiel Repræsentant for Danmark, og det Arbejde, han der havde gjort, blev da ogsaa ikke længe efter at han, selv Sønderjyde, var vendt tilbage til sit Fødeland, paa den smukkeste Maade anerkendt fra officiel Side. Som Taler og Digter af Sange af følelsesbetonet nationalt Indhold virkede han ogsaa udenfor Skolen, men sit elskede Sverige glemte han aldrig; en Tone fra hans Virke der-oppe klang altid igennem, om hvad og hvor han saa i Øje-blikket førte Ordet.

Skolens Inspektrice for de kvindelige Elever, Frk. Cathr. Christensen, kom fra det halvt sønderjyske Ribe, hvor hun paa Katedralskolen havde faaet sin første Uddannelse, hun havde taget den saakaldte 4. Kl. Hovedeksamen i klassisk-sproglig Retning), var senere uddannet som Lærerinde med Fagkursus i Gymnastik og Sprogstudier i Udlandet (Tysk-Fransk). I mange Aar bestred hun det meget krævende Hverv som eneste Lærerinde i Pige-gymnastik, et Job, som hendes Energi og Pligtopfyldelse ikke gjorde lettere; først efter lang Tids Forløb fik hun en Kollega paa dette Felt og kunde selv i højere Grad end før gaa over til Læsefagene.

Naar Gymnastiklærer Iversen kommer til sidst, saa er det ikke blot, fordi een jo skal være den sidste; men der er ogsaa den Mening i det, at netop han i højere Grad end nogen af os andre gik til noget helt nyt. Hr. Iversen kom fra Hæren, hvorfra der før ham er kommet saa mange fagligt dygtige Gymnastiklærere; men vi ældre mindes jo ogsaa saadanne iblandt dem, der slet ikke passede ind i det nye Milieu. Iversen hørte ikke til disse; han kom ikke et Øjeblik til at indtage nogen Særstilling som adskillige af hans Kolleger i gamle Dage; i Kraft af sin faglige og pædagogiske Dygtighed og sin Personlighed gled han ganske stille, som enhver af os andre, ind i Ensemblet; og hvad Ottosen blev for Sangen, blev Iversen i nogen Maade for Idrætten i Sønderjylland.

Og saa er jeg færdig; en Person har jeg ganske vist af gode Grunde forbigaaet; han sidder nu som en gammel og ensom afdanket Skolemester som Tilskuer til det, der sker omkring ham; men naar han ser tilbage paa de Aar, der svandt, saa siger han: Var end Medgang blandet med Modgang (det sidste ikke altid uden egen Skyld), og var der end af og til lidt Malurt i Glædens Bæger, saa — »var det dog herligt at fare«.

Maatte den Tid være nær, da vor gamle, ærværdige Skole kan udfolde Vingerne i fuld Frihed i et frit Land.

April 1945.

H. Reincke.

Fra min Inspectortid.

Rektor Jacobsen har vist mig den Ære at bede mig skrive lidt om min Virksomhed som Inspector ved Haderslev Katedralskole i de 3 Aar, 1920—23, jeg havde min Lærergerning ved den. Jeg gør det med ikke ringe Betænkelighed, efterhaanden som Minderne dukker op. Det er jo ikke saa meget mine Indtryk fra den Side af min Virksomhed, der har nogen Betydning, som det adskilligt vigtigere de daværende Elevers.

Den første Erindring, der i den Henseende har nogen Betydning, knytter sig til det første Lærermøde. Det var paa Forhaand afgjort af Rektor, at de to ældre, prøvede Statsskolemænd Ascanius fra Viborg og Ottosen fra Horsens, der begge havde lang Erfaring som Inspektører, skulde have tilsvarende Stillingen i Haderslev, Ascanius som udvendig og Ottosen som indvendig Inspektør; Frk. Christensen skulde have Stillingen som Inspektrice for Hovedskolen og Frk. Inger Ottosen for Underskolen. Rektor lyste imidlertid efter en tredje mandlig Inspector, formentlig paa Grund af den store trefløjede Skolebygning og den ganske uventede store Tilgang af Elever. Det er mit Indtryk, at Rektor ventede Tilbud fra Willesen. Reincke skulde være Regnskabsfører, Anker Jensen Bibliotekar, og Diemer var uprøvet Skolemand. Efter tilpas lang Stilhed — Willesen var tavs — tilbød jeg mig. Jeg havde nogen Kendskab til den disciplinære Side af Stillingen fra min Adjunkttid ved Vejle Skole. Der indkom ikke andre Tilbud.

Ottosen og jeg overtog i Fællesskab den indvendige Inspektion uden nærmere afstukne Grænser for, hvor vi

hver for sig havde vort Magtomraade. Det gik ikke. Efter et Aars Forløb overtog Ottosen Tilsynet med Materiellet, medens jeg fik den disciplinære Side af Inspectorstillingen »med uindskrænket Myndighed«. Om min Virksomhed lykkedes, maa andre dømme om. Da jeg i 1923 forlod Skolen for at starte Herning Gymnasium, udtalte en kær Kollega: »Nu forsvandt det strenge Ansigt fra Gangene.« Diemer overtog Stillingen efter mig. —

Utvivlsomt betød Ansigtet noget, maaske meget, maaske det hele. Man hævder jo, at en *dompteur* har det bedste Vaaben i sit Blik. Lektor He i n fra Birkerød spurgte mig engang ved en Censorfrokost, om jeg ikke var af Sømandsslægt. Det mente han at kunne slutte af Blikket. Hein havde i sine unge Dage faret til Søs. Med andre Ord Normannernes *fierce, blue eyes*. Det cimbriske Hyl har jeg dog aldrig haft, heller ikke teutonisk Rasen.

Opgaven var ikke let. Vi kom derned til Sønderjylland med bevægede Sind og var forberedte paa svært Arbejde, parate ogsaa til at finde os i en hel Del. Hvidklædte Piger med røde Skærf, røde og hvide Baand i Haaret, Drengene, der sprang op i Klassen og stod rette som Lys, naar Læreren traadte ind, for bagefter at sætte sig lige saa rette med fremstrakte Hænder paa Pultene. Vist var vi rørte. Børn er dog Børn. Det kom inden længe til Misforstaaelse af dansk Opfattelse af Disciplin.

Jeg har engang set Disciplin defineret som den Følelse af Ubehag, en underordnet har i den overordnedes Nærværelse. Denne Definition rammer forhaabentlig ikke dansk Skoledisciplin. Jeg mener ikke at have mærket den hos Eleverne, i hvert Fald ikke i min Egenskab af Inspector. I denne Egenskab har jeg altid været Opportunist, taget Stilling paa Stedet til en disciplinær Forseelse, saavidt muligt undgaaet at give Anmærkninger og dermed Meddelelse til Hjemmet samt afholdt mig fra Moralprædiken.

Jeg tror ikke, at vi i Haderslev i den Tid, jeg medvirkede som Inspector, havde trykte §§ mellem Eleverne og Skolen. Jeg fulgte i hvert Fald det enevældige Valgsprog: Vi alene vide. Jeg havde jo faaet overdraget In-

spectorstillingen af disciplinære Grunde med uindskrænket Myndighed.

Kollega Ascanius klarede sig en Tid lang bedst. Han lignede en ældre dansk Oberst, Skægget og Issen kunde endog føre Tanken hen paa det tyske Riges Skaber, og Røsten lød germansk. Kollega Ottosen havde sin høje, kraftige, smukke Skikkelse, sit rolige, myndige Væsen, sit venlige Smil og sin Sang. Sang blev snart Skolens Hovedfag. Jeg havde altsaa det strenge Ansigt. Inspektricen Frk. Christensen var ung, blid og sød. I den »lille Gaard« rege- rede den unge, kvikke, smukke Frk. Ottosen; dernede var alt vistnok Idyl.

Overgangen fra tysk til dansk Skoledisciplin maa sikkert have været noget af en Oplevelse for de sønderjydske Børn, der kom til at kende begge Former. I den danske Skole er den ydre Form efter fremmedes Mening fri ind- til Skødesløshed, den indre saaledes, at en Lærer, hvis Dygtighed Eleverne anerkender, kan vende Ryggen til dem og være helt optaget af Undervisning med Kridt paa Klassetavlen, uden at der sker Brud paa Klassesdisciplinen. Disciplinen hviler paa et gensidigt Tillidsforhold og ikke paa et Frygtsforhold. For en Inspector gælder ligeledes Tillidsforholdet. Eleverne maa føle sig fri for Mistænk- somhed og Spionage fra hans Side, og han maa kunne stole paa, at givne Ordre efterkommes. Men han maa ogsaa være klar over, at Overtrædelser altid vil finde Sted, at Børn er Børn, og Børn gør Børnestreger. For en Inspec- tor er hvert Frikvarter en aandelig Spænding. Han har 6 fulde Timers strengt Aandsarbejde. Han kan først slappe af efter Skoletiden.

Naar alle Elever i en Skole føler sig trygge paa Skolens Grund, har Skolen den danske Form for Skole- disciplin.

Haderslev Katedralskole blev ogsaa i den Henseende dansk.

Æren derfor tilkommer Rektor Karl Mortensen, som stod os alle bi med Raad og Daad.

V. S. L a u r i t s e n.

Aarene i Haderslev.

Det er altid med en vis Spænding, man begynder Arbejdet ved en ny Skole; men jeg har aldrig været mere optaget af de nye Forhold, end da jeg efter Sommerferien i 1920 begyndte ved Haderslev Katedralskole. Det var jo ikke som ellers ved Forflyttelse blot Spørgsmaalet om, hvorledes man vilde falde til i et Lærerkollegium og blandt nye Elever. Her skulde en Skole bygges op fra nyt af Lærere og Elever, som kom alle Vegne fra med forskellige Traditioner og faglige Forudsætninger. Heldigvis fik vi i Rektor *Mortensen* en Leder, for hvem det hurtigt lykkedes at faa skabt en Enhed af de heterogene Bestanddele, saaledes at — jeg tror det var *Dr. Bertelsen*, der sagde det — Skolen gjorde nøjagtig det samme Indtryk som en Skole i det gamle Land. For en Del beroede det vist paa, at Lærerstaben var valgt med Skønsomhed og bestod af en passende Blanding af ældre og yngre, og at der hurtigt udviklede sig et udmærket kollegialt Forhold. Ogsaa Forholdet til Eleverne udviklede sig saaledes, at man hurtigt følte sig hjemme blandt dem. Den eneste Forskel fra de Skoler, jeg tidligere havde kendt, var, at der i Frikvartererne taltes udpræget Sønderjysk. Nogle af Eleverne syntes halvvejs at skamme sig over deres Dialekt, som de betegnede som »Kartoffeldansk«, og det var nødvendigt at fremhæve, at Sønderjysk var saa godt et Dansk som noget.

Da Skolen begyndte den 7. September, var Lokalerne langt fra i Orden. Saaledes maatte f. Eks. 4. Mellem un-

dervises paa Seminariet, og Dr. M o t h og jeg optog under-, tiden hver sin Ende af Festsalen, som for øvrigt var optaget af Skolemateriel. Frk. Dr. P e t e r s e n underviste i alt Fald ved enkelte Lejligheder paa en Trappegang. Men den Slags Uregelmæssigheder toges med godt Humør, var maaske til og med en Charme mere.

Hvad selve Undervisningen — og her tænker jeg kun paa Matematikundervisningen — angaar, er der intet særligt at bemærke om II Gm. og I Gm. (III Gm. fandtes ikke), da Eleverne udelukkende var Nord fra tilflyttede, som havde faaet normal Undervisning. Klasserne var desuden smaa, henholdsvis 2 og 3 Elever, saa det gik let at faa dem sammenarbejdede. I ks + ns var mere uensartet. En ret stor Del kom fra den tidligere tyske Skole, og disse var bedre funderede, end man kunde vente, naar de vanskelige Undervisningsforhold under Krigen tages i Betragtning. Desuden bestod hele Klassen af en Flok velbegavede og arbejdslystne unge, som blot ønskede at faa Lov at tage fat, saa det var ikke vanskeligt at naa det fastsatte Maal i Løbet af de 3 Aar, der stod til Raadighed. — Langt vanskeligere laa Forholdene i Realklassen og 4. Mellem, hvor der kun var eet Aar til Disposition; men ogsaa for de to Klasser gjaldt det, at Lysten drev Værket. En stor Vanskelighed, som især gjorde sig gældende i 4. Mellem, var, at Drengene, som kom fra det tyske Gymnasium (en ren Drengeskole), planmæssigt ikke havde haft Regning i flere Aar. Der var her ikke andet at gøre end at begynde saa temmelig for fra. Det maatte man ogsaa i Matematik, da Forudsætningerne i Klassen var meget forskellige. Det lykkedes imidlertid ogsaa her, da Elverne var velbegavede og — som sagt — i høj Grad arbejdsvillige i det væsentligste at naa det, der skulde naas.

De samme Vanskeligheder, som jeg her har omtalt, gjorde sig ogsaa gældende i de lavere Klasser, men da der her var rigeligere Tid til Raadighed, gik det betydelig lettere.

Det var en Fornøjelse at arbejde med disse unge, og mine Aar i Sønderjylland staar derfor for mig i en Glans,

som de mellemliggende Aar ikke har kunnet fordunkle. Ogsaa den Forstaaelse og gode Modtagelse, den sønderjyske Befolkning gav den danske Skole, gjorde sit til, at disse Aar for alle os, der var saa lykkelige at være knyttet til Haderslev Katedralskole, er blevet uforglemmelige.

L. Willes en.

Ode til mine Lærere ved Haderslev Katedralskole.

En Dag i September for 25 Aar siden mødte jeg første Gang til Undervisning i den nu danske Haderslev Katedral-skole. Jeg begyndte i første Mellem, fortsatte over Gymnasiet og forlod Skolen som nysproglig dansk Student. Det lyder ganske normalt og ligetil. For os Sønderjyder var det dog ikke nogen Selvfølgelighed, men lidt af et Under. Det, man havde fablet om som lille, alt det, Eens Mor havde lovet Een, gik endelig i Opfyldelse. Da man var fire Aar gammel, havde Eens Mor broderet grønne Bøgeblade og brune Skarnbasser paa hvide Gårdiner til det nybyggede »Sønderborghus« og spaaet om den Dag, da den danske Konge vilde aflægge Besøg her og gaa op ad de røde Løbere. Da man var fem Aar, og den første Verdenskrig udbrød, sagde hun: »Nu skal du ikke i tysk Skole, for om et halvt Aar er vi danske.«

Saa hurtigt gik det nu ikke, og jeg naaede at prøve adskillige tyske Skoler. I Husum, Fars Garnisonsby gennem længere Tid, hvor Mor og vi Søkende boede sammen med ham i en privat Lejlighed, til han blev sendt til Fronten, begyndte jeg min Skolegang, og jeg fortsatte gennem forskellige Skoler i Flensborg, vort egentlige Hjemsted i disse Aar, til jeg omsider og blivende havnede i Haderslev Katedralskole.

Det havde været en urolig Vandring, fra Lærerinde til Lærerinde under tyngende Krigsforhold. Da jeg gjorde

min Entré i Husum-Skolen med Erstatningstornyster paa Ryggen og et mangelfuldt Kendskab til det tyske Sprog, havde jeg ubesværet og frejdigt spankuleret rundt og taget alt det nye i Øjesyn. Hvordan det nu gik til, satte jeg snart min Frejdighed til og grundlagde det, man med et moderne Ord kalder Komplekser. Da jeg blev flyttet over i næste Skole, var der ingen Spankuleren. Bleg og beskeden stod jeg ret oppe ved Katederet, med Tornysteret i den ene Haand og den anden klemte ned langs en imaginær Buksesøm . . .

Intet Under, at den pludselige Frihed og Forkælelse, vi blev udsat for hos vore nye danske Lærere, gik os til Hovedet. Vi boltrede os især i de første Aar i uvant Kækhed og ikke altid lige vel anbragt Frimodighed. Da vi mødte i vor Skole, Lembckes og Thriges gamle Skole, hvilket Rektor, Dr. phil. K a r l M o r t e n s e n aldrig forsømte at fremhæve, naar han ved højtidelige Lejligheder besteg Talerstolen i Festsalen, stod Malerbøtterne endnu Hulter til Bulter i Gangene. Lektor A n k e r J e n s e n blev vor Klasselærer og fulgte os Skolen igennem. Jeg husker ham paa Katederet den første Dag. Lidt stiv, men selv betaget ved Situationen og vældig oplagt bag det tilknappede Ydre. Han var Dansk lærer, og det har ikke været nogen let Opgave for ham at sanere vort Sprog, saa paavirket som det var af tysk Udtale og Stavemaade. Aa - o, Æ - e drævede vi dagligt i Kor. Forskellen paa et aabent æ og et lukket e var endnu ikke gaaet op for os. Lektor Anker Jensen var H. C. Andersen-Ekspert om en Hals. Sammen med Professor B r i x havde han udgivet en kommenteret H. C. Andersen-Udgave og selvstændigt tillige et større Værk: »Studier over H. C. Andersens Sprog.« Selvfølgelig blev ogsaa vi, hans Elever, paa det grundigste indviet i den store Æventyrdigters sproglige Ejendommeligheder. Enkeltheder fra »Grantræet« og »Historien om en Moder« sidder den Dag i Dag som mejslet i min Bevidsthed, og gik muligvis lidt af disse Æventyrs Duft tabt, lærte de os i hvert Fald, at selv en verdensberømt Digter kunde fejle i dansk Retskrivning.

Blandt de Lærere, jeg i disse første Aar lærte at kende, var ogsaa Lektor *Die mer*, Gymnastiklærer *I versen*, Adjunkt *L a n g k i l d e* og Frk. *C h r i s t e n s e n*, lille, fin og midjeslank dengang. Jeg husker hende i sort Taftdragt og paa høje Hæle. Siden hyldede hun mere og mere de praktiske Former. Der blev ikke Tid til at dyrke Forfængelighed, naar man kom farende fra Tysk- og Religions-timer og skulde tage fat paa Gymnastik og demonstrere indviklede Øvelser for store, kritiske Piger. Der var ogsaa Lektor *R e i n c k e*, en fyrig, temperamentsfuld Lærer med et vældigt, fremmedartet mørkt Haar og Skæg. Hans Urkæde var flettet af Oldemors Haar, og de Bøger, vi læste efter, havde han selv udarbejdet. Baade *Reincke*, Dr. *Andersen*, Rektor og flere af vore Lærere havde leveret Lærebøger til Skolen. Disse Bøger blev brugt paa mange andre Skoler Landet over, vidste vi. En Kendsgerning vi nok forstod var ærefuld for os og vor Skole. Og der var Lektor *A s c a n i u s*, lidt distræt og med en respektindgydende hvid Hvalrosbørste under Næsen. Den stod i ejendommelig Kontrast baade til hans rødmende Hudfarve og til hans Venlighed, men har sikkert mange Gange støttet ham i hans Autoritet som Gaardinspektor. Der er en lille Hændelse, som gør, at jeg mindes Lektor *Ascanius* med særlig Sympati.

Vi havde ikke gaaet ret længe paa Skolen, før vi opdagede, at Lærerne ikke var mere overjordiske, end at vi godt kunde skrive Gækkebreve til dem. Og jeg skrev Gækkebreve til Lektor *Ascanius* paa fint udklippet Papir, og selvfølgelig gættede han ikke, fra hvem det var. Jeg gjorde ham derfor efter passende Tid opmærksom paa, at han skyldte mig et Paaskeæg.

— Naa, gør jeg det, min Pige? sagde han, og saa kom der ikke mere ud af det. Jeg mindede ham om det endnu en Gang og opgav saa at faa videre ud af Foretagendet.

Og tænk saa den Dag, jeg kom hjem fra Skole og havde Paaskeferie, var der kommet en Æske til mig fra en af Byens fornemste Konfekturforretninger. Den viste sig at indeholde den nydeligste Fuglerede fyldt med *Marcipans-*

æg, og der laa højtideligt Visitkort ved med Lektorens Navn paa. Saadan kvitterede altsaa en Lærer for et Gækkebrev fra en Skolepige.

I den Lærerstab, der efter Genforeningen tog Skolen i Besiddelse, og som jeg lærte at kende, var ogsaa Lektor *O t t o s e n*, en smuk Mand og en elsket, omsværmet Lærer. Han var blandt andet Sanglærer, og det hændte dengang, at han blev indbudt til at dirigere store Sangstævner rundt om i Landet. Naar han i den Anledning stundom figurerede i Københavnerbladene, klippede vi omhyggeligt hans Kontrafej ud og gemte det i vore Bøger, hvis vi da ikke anbragte det paa et Søm over vor Seng. Der var Lærer i Matematik, *Fr. Dr. P e t e r s e n*, lille, bitte og spinkel og med Varme i de blanke, brune Øjne. Og saa var der *Dr. A n d e r s e n*, Ophavsmanden til Andersen og Panduros engelske Lærebøger. Maaske en af de mest stilfærdige Lærere ved Skolen. Han kunde Lektierne udenad og lukkede i Timerne aldrig en Bog op. Han foldede sine mærkeligt blaa Hænder med de riflede Negle, der somme-tider kunde gøre ondt helt ind i Sjælen paa mig, over Knæene, sad og kiggede ud i det fjerne og forstod alligevel at holde os i Aande.

Nu er det ikke min Mening at give et rosenrødt, forskønnet Billede af blide Skoledage. For stort set blev Skolegangen i den danske Skole med Tiden ogsaa Hverdag. Skolehverdag med læste og ulæste Lektier, daarlig Samvittighed, Angst, Ærgerrighed, Fryd, gode Karakterer og daarlige Karakterer, Ufred, Graad og Tænders Gnidsel. Og alligevel hører jeg til dem, der med Undren læser andres Klager over en forfejlet Skoletid og uforstaaende Lærere. Sidst *S o n j a H a u b e r g s* Bog. Vist kan en Skole have sine Fejl, som et Hjem kan have sine. Men mine Skoledage blev gode, jeg er glad for, at jeg mod min egentlige Vilje blev puttet ind i Gymnasiet for at faa de Aar med. Jeg havde ellers tænkt, at jeg vilde ud af Mellem-skolen og tjene mine Penge selv. Ih, hvor jeg vilde, og hvor jeg trængte til det. Mine maanedlige Lomme penge talte tre Kroner, og de slog ikke engang til til mit Forbrug

af Lakridsbændler. Men en skønne Dag stod jeg i Rektors Stue. Rektor selv sad i en stor Lænestol og fik mig anbragt mellem sine lange Ben. Der stod jeg saa og vred mig, mens Rektor prækede Studentereksamen. Han fik sin Vilje. Men hvorfor han, der med Ømhed og Kærlighed vogtede en lille Flok gammelsproglige Gymnasiaster, ikke ved samme Lejlighed anbefalede mig at gaa den Vej, er mig en Gaade, og det eneste, jeg kunde ønske anderledes. For den klassiske Student er trods alt den eneste rigtige. Mon ikke?

Om det nu skyldes provinsielle Forhold eller særlige sønderjydske, skal jeg ikke kunne sige. Men en Kendsgerning er det, at vi Elever menneskeligt stod vore Lærere langt nærmere, end københavnsk Ungdom gør det. Soffy og jeg kunde som opløbne Pigebørn invitere Frk. Christensen med paa Tur gennem Hegn og over Pigtraad ud til et fjernt, forladt og meget spændende Teglværks-Bjerglandskab. Hele Klassen tog paa Cykletur med Lektor Østergaard, og vi baade pjankede og snakkede gammelklogt med ham. Efter en lille Uoverensstemmelse med Frk. Dr. opsøgte jeg hende og hendes blide Søster, der sad i Rullestol, i Hjemmet. Den stod omgaaende paa Kaffe og Kager, vi endte som de fineste Venner, og mine Besøg gentog sig mange Gange. Og da jeg engang til Eksamen fik mg i Fransk, hvor jeg havde ventet mig et ug?, græd jeg paa Kvindevis min Skuffelse ud i en smaa-mønstret lidt gammeldags Herrevest, i Rektors nemlig. Hos Dr. Andersen indfandt jeg mig som ung Gymnasie-pige for at lytte til hans vise Tale. Han var den, der fortalte mig om den franske Revolutions Følger og om Rousseaus Tanker.

— Rousseau har været en Ulykke for Menneskeheden, plejede han at sige, Rousseau var den, der fratog det moderne Menneske alt Ansvar og lagde det over paa Samfundsforholdene . . .

Rektor Karl Mortensen, Dr. Andersen, Lektor Anker Jensen, Lektor Ottosen, Lektor Ascanius er forlængst døde og borte, og dermed tilhører mine Skoleaar i Haderslev

allerede en delvis svunden Tid. I hvert Fald hører de nøje sammen med Mindet om de Lærere, som med hellig Iver og Ildhu tog den danske og sikkert langt fra magelige Lærergerning op blandt sønderjydske Børn, da Genforeningsarbejdet skulde paabegyndes, og Modersmaalet igen indsættes i sine Rettigheder, hvor det saa længe havde været holdt ude.

K a m m a S v e n s s o n.

Ekskursionerne.

De geologisk-historiske Ekskursioner ved Haderslev Katedralskole — det er som at tænke tilbage til en Række af glædelige aarlige Begivenheder, der skiller sig ud fra en lang Række af Skoleaar, der i saa meget ligner hinanden. Det er mig derfor en personlig Glæde at skulle skrive lidt om disse Ekskursioner, fordi jeg derigennem faar mine Tanker ført tilbage ad Veje, der fører til saa mange glade Minder om skønne Ture og gode Venner.

Jeg vil tro, at det paa samme Maade vil glæde mange gamle Elever at tænke tilbage paa Ekskursionerne, og dermed skulde det da være rimeligt at ofre nogle Ord paa denne Side af den gamle Skoles Virksomhed.

Det har været en Lykke for Ekskursionerne ved Haderslev Katedralskole, at de har omfattet baade Historie og Geologi. Dette skyldes maaske nok Egnen; for man kan jo ikke staa paa Knivsbjerg eller Dybbøl Banke eller fedte i Cyprinaleret ved Gammelmarksklinterne, uden at Historien er over og om en; men det skyldes ogsaa den Evne til Samarbejde, der var saa karakteristisk for Haderslev Katedralskole, et Samarbejde, der straks fra Starten under Rektor K a r l M o r t e n s e n s Ledelse gav Skolen sit Præg og derved ogsaa kom Ekskursionerne til gode. Det maa dog ogsaa nævnes, at den historiske Ledelse var i Hænderne paa en Mand, der var lidt af en Geolog; han kunde baade høre Kanonaden over Vemmingbund og Eemhavets Brus, naar vi stod ved Gammelmarksklinterne, og endelig glemte vi Geologer ikke, at vi var i Sønderjyl-

land. Der var alle Muligheder for Samarbejde, og vi synes, at vi har udnyttet dem til gensidig Berigelse.

Det kan ikke være andet end det at skulle ud paa Ekskursion og saa vide den øvrige Skole sidde derhjemme paa Skolebænken var en Fryd. Der var fra Starten Humør og Appetit paa det Foretagende.

Naar man blader Programmerne igennem fra Tyverne, ser man, at Ekskursionerne, bortset fra enkelte mere stort anlagte Ture, har været Ekskursioner til Omegnen. En eller to store stopfulde Rutebiler starter efter Rektor Karl Mortensens »God Tur« og Armsving. De finder frem under stadig Sang til de Steder, hvor der er noget at se:

Udsigten fra Knivsbjerg, Aasen i Lerskov Plantage, Oksevejen, Grusgraven ved Røde Kro, Røde Kro, Bakkeøerne, Løgumkloster Kirke, Rudbøl, Højer, Ribe, Gram, Dybbøl o. s. v. Dagen igennem ud og ind af Bilen, flinkt og hurtigt først paa Dagen, mod Aften gaar det noget langsommere.

Turen slutter, naar Bilen holder foran Rektors Dør, og der er meldt alt vel. Man er træt og ør af Luft, Sang, Vitigheder og Indtryk, men det har været en vel anvendt Skoledag.

De større Ture er 2- eller 3-Dagesture med Ophold paa Skoler i Ribe, Odense og Nykøbing Falster. Med Nykøbing F. som Udgangspunkt en prægtig Dagtur til Møens Klint. 1931 gaar Turen til Stockholm.

Fra 1933 udvides Ekskursionerne til 10 Dage og lægges an som en Kombination af Lejrskole og Ekskursion,

Der ledes efter Mineindgang ved Frederiks Stenbrud

der de følgende 4 Aar er forlagt til Bornholm med Indkvartering paa Rektor Hartvig Møllers Villa Fjeldstauan.

Beretningen i Aarsskriftet om den første Lejrskole slutter med at oplyse, at samtlige Udgifter beløb sig til 23,30 Kr. Vi syntes, det var billigt dengang, og nu forekommer Beløbet mig mærkeligt lille, men der var heller ingen Flothed nogen Steder. En medvirkende Aarsag til den fine Økonomi var uden Tvivl den Omstændighed, at Skolens Adjunktfruer stod for Husholdningen, de samme Fruer er jo vant til Sparsommelighed til daglig. Nævnes kan det ogsaa, at Adjunkt Buch lægger sine gastronomiske Vaner fuldstændig om, naar han gaar over fra Privatlivet til Spejder- og Ekskursionstilværelsen, samt at endelig Lektor Orløvs Frygt for at faa Mave tvinger os andre ned paa et meget begrænset Antal Maaltider. Jeg finder det nødvendigt at bemærke, at de to sidst nævnte Herrers stadige Tørst ikke har influeret paa den samlede Økonomi.

Det er uden Tvivl det primitive ved hele Foretagendet, der gør, at man husker saa mange Enkeltheder. Man vilde ikke huske Overfarten til Bornholm, hvis man som andre pæne Passagerer havde haft Kahyt og anden Komfort, men man husker Atmosfæren af røgede Sild, døde Raager og levende Søer paa Ladedækket. Man vil huske, at man har sovet Side om Side med en stor So eller ligget paa tværs af en Bjælke uden Søvn i Øjnene, spændt paa, om den Uro i Maven betyder, at man om lidt skal op og se ud over Østersøen. Man ligger og lytter til Kammeraternes Snorken, til Skruens Durren og Bølgerne Skvulp, og det bliver en Nat fuld af Indhold og ganske gratis.

Lidt før Solopgang dukker det ene Ansigt efter det andet op af Lugehullet; Bornholm er i Sigte, og inden vi glider ind til Rønne, ligger Bornholm i diset Sol. Natten er kun et Minde: her begynder Ekskursion I: Rønne — Arnager — Aakirke — Paradisbakkerne — Fjeldstauan.

Det er paa samme Maade det primitive Lejrliv paa Fjeldstauan, der huskes. Det er Sandet paa Gulvet, Halmen i Slaghænken, Samværet og Kammeratskabet Dagen

lang og maaske mest, naar Dagbogen lukkes og Kaffe, Sang og Lejravis giver Stof til Dagens sidste Time.

Det daglige Arbejde i den Form, Lejrskolen nu fik, bestod i Ekskursion fra Kl. 8—13 eller 14 og derefter Bearbejdning af det sete eller medbragte Materiale fra Kl. 16—19. Næste Dags Tur blev gennemgaaet Aftenen før eller umiddelbart før Starten.

Det er muligt, at man mod denne Form vil indvende, at Eleven ikke faar Lejlighed til selvstændigt Arbejde, som ved ren Lejrskole, og det maa indrømmes, men skal man have alt det med paa denne Ø, der paa en saa fortræffelig Maade illustrerer den Geologi, man har lært, saa kan man ikke bruge Tiden til at løse en enkelt selvstændig Opgave. Et lille Forsøg paa at give Eleven Lejlighed til mere selvstændigt Arbejde blev gjort ved at give en mindre Specialopgave, men vi fandt det ikke muligt at ofre mere end 1 Dag af de 8 Arbejdsdage paa denne Opgave. At mange Elever ved fortsat Arbejde med Specialopgaven efter Hjemkomsten formaaede at præstere en smuk Besvarelse tyder paa, at denne Arbejdsform interesserede Eleven. Vi har derfor fundet, at denne Kombination af Ekskursion og Lejrskole var at foretrække ogsaa ved Ekskursioner til andre Lokalteter end Bornholm.

De udarbejdede Rapporter var de første Aar digre Mapper med smukke Tegninger og mange Fotos, men de var vel nok for omfattende, da de langt fra kunde udarbejdes under Turen, og det derfor kom til at knibe for Eleverne at faa dem færdige. Der er dog ingen Tvivl om, at naar de var færdige, blev det en Mappe, som Eleven senere med Glæde kunde blade igennem.

Med den nye Gymnasiaordning, hvorefter de sproglige Klasser har Naturlære i I G., vanskeliggøres samlet Ekskursion for alle Klasser, da de sproglige Klasser møder med ringe Forudsætninger straks ved Begyndelsen af II G., paa det Tidspunkt, hvor det vil være naturligt at foretage Ekskursion. At forlægge Ekskursionen til Foraaret, hvor II G. har Afgangseksamen i Naturfag, er for sent og vækker Modstand fra de øvrige Fag. I Parantes bemærket og-

saa en Vrangside ved den saa meget diskuterede Geografiundervisning i det sproglige Gymnasium.

Ved at give de sproglige Klasser en hurtig Gennemgang af de væsentlige Hovedpunkter ved den foreliggende Ekskursion har vi gennemført samlet Ekskursion sidst i August, og selvom det ikke giver det fulde Udbytte for nsp. og kl., maa det sikkert foretrækkes frem for en 1 eller 2 Dages Ekskursion med disse Klasser i Foraaret.

For Afvekslingens Skyld gik Ekskursionerne i Aarene 37—38 og 39 til Norge (Telemarken), Viborg — Mors og Helsingør-Skaane. Ogsaa under de vanskelige Forhold under Krigen er det lykkedes at gennemføre Ekskursionerne, idet man har maattet holde sig til den nærmere Omegn, men ogsaa Lejrskolen paa Grænsehjemmet og Als Husholdningsskole samt »Tønderkahytten« ved Vejle Fjord vil mindes med Glæde.

Foruden disse større Ekskursioner foretog Gymnasieklasserne en eller flere kortere Ture i Omegnen, ligesom Real- og Mellemskoleklasserne jævnlig var paa Botanik- og Zoologiture. Disse sidste Ture maa ikke underkendes; for en spillevende Salamander i et Syltetøjsglas er nu engang noget helt andet end et nok saa fint Spritpræparat, navnlig, hvis man selv har fanget den.

Det bør nævnes, at vi i Paasken 1940 holdt en rigtig Lejrskole for 4. M. a og b paa Bramminge Hovedgaard. Opgaverne omfattede Hovedgaardens Historie, Parkens Planter, Kirken, Bramminge Nygaard og Mejeriet. Dette Forsøg med Lejrskole for Mellemskoleklasser faldt heldigt ud, for trods daarligt Vejr blev der gjort et godt Stykke Arbejde af Eleverne.

Endelig er der ogsaa foretaget mange rent historiske Ekskursioner, baade kortere og mere stort anlagte. Der kan her nævnes Ture til Gravhøjene ved Vedsted, Gram, Slesvig og Dannevirke, fynske Herregaarde o. s. v.

Alt i alt maa det vist siges, at denne Side af Skolens Virksomhed er blevet løst paa en fuldt ud forsvarlig Maade. Ekskursionerne har i en passende Form givet deres Deltagere Værdier i saavel national, kundskabsmæs-

sig som kammeratlig Henseende, hvorfor disse Deltagere forhaabentlig ogsaa ud fra denne Baggrund tænker med Taknemmelighed paa den Skole, der viste Forstaaelse for og gav Frihed til at gøre det ud af Ekskursionerne, der tilkommer dem.

H. M. L i n n e t.

Klassikerne gennem 25 Aar.

De tørre Tal fortæller, at der i de forløbne 25 Aar er dimitteret 118 klassisk-sproglige Studenter fra Haderslev Katedralskole. Det er ikke mange, og de drukner let i et samlet Studentertal paa 653. Hvis den klassisk-sproglige Gymnasielinie har været med til at præge Skolens Ansigt, maa der være noget andet end Tallene, der tæller. For selvfølgelig vil ingen Klassiker gaa med til at være forsvundet i talstærke Nysprogliges eller Matematikeres Mylder. Maa-ske gjorde vi det alligevel, og maaske er det kun os selv, der synes, at vi udgjorde et markant Træk i Skolens Ansigt. Men det tror vi altsaa. Og hvis vi leder efter Grunden, mener Klassikerne selvsagt ikke, at det er fordi, de var dygtigere eller bedre end »de andre«; men de er heller ikke saa beskedne, at de siger »tværtimod«! Snarere kunde der være en vis Sandhed i at sige, at der mellem Klassikerne har været mange Originaler; det gaar jeg ikke nogen for nær ved at sige, for det er ikke sagt i nogen nedsættende Betydning. Jeg selv føler det i alt Fald saadan, at jeg blandt Klassikerne har truffet paafaldende mange markante Personligheder — men det kan jo skyldes, at vi omgikkes hinanden saa mange Timer og derfor havde bedre Lejlighed til at aflure hinandens karakteristiske Træk.

Selvfølgelig var det først og fremmest F a g e n e, der forbandt Klassikerne indbyrdes. Personlig er jeg af den Mening, at alle Fagene i Gymnasiet er lige gode og nyttige; men der er for mig ingen Tvivl om, at en indgaaende Beskæftigelse med en bestemt og begrænset Kulturepoke er

en saare gavnlig pædagogisk Foranstaltning; og jeg tror, at Klassikerne her har et Forspring for de andre Linier: de faar — eller k a n i alt Fald faa — Fornemmelsen af, hvor velgørende det er at have Viden, selvom det er paa et begrænset Omraade. Det kan Eleverne paa de andre Gymnasielinier selvfølgelig ogsaa faa; men jeg tror, det falder dem sværere at overføre denne Indstilling fra deres saakaldte Hovedfag til andre Fag.

Saa meget om Fagene. Men Klassikerne har — i alt Fald i den Periode, i hvilken jeg kender Forholdene ved Haderslev Katedralskole — altid haft et ganske særligt Sammenhold og — jeg kan vel bruge den Vending — haft ganske særlige Ritualer. Paa dette Punkt var deres Faa-tallighed et stort Gode. De smaa Klasser gjorde det muligt for Læreren at afse Tid til andet end regulær Undervisning. Vi havde ikke alene Stunder til at fejre Cæsars Dødsdag med sorte Guirlander, Tale paa Latin og efterfølgende Offermaaltid af Flødekarameller eller til at mindes Catalina ved en Matiné, hvis Program foruden mange andre Punkter omfattede Violinsolo og Elevforedrag om »Kvinder i Catalinas Liv«; men Klassikerne dyrkede ogsaa Kammeratskabet udenfor Skoletiden; vi holdt »klassiske« Aftener, der begyndte med Samtale om Platons Stat og endte med en Svingom; vi tog paa Nøddetur eller paa andre »Ture« med maskerede Navne, men med den ene Begrundelse, at vi holdt af at være sammen. I Aarene omkring 1930 havde vi blandt Klassikerne en tegnebegavet Elev — kaldet T a m b i — der, fortrinsvis i Timerne, fæstnede »klassiske« Situationer til Papiret. For at ingen skal tage Anstød af den her reproducerede Tegning, skal jeg oplyse, at Glassene indeholdt Sftevand fra Fjelstrup Præstegaard, at Sofaerne maa tænkes erstattet med Skoleborde i Halvkreds, og at Læreren Replik lyder bedre paa Dansk end paa Latin. Billedet stammer fra 1930, og Ligheden er for alles Vedkommende forbløffende god, baade forfra og bagfra!

I alle de Aar, jeg kan mindes, har Klassikerne haft deres eget Undervisningslokale til Latin og Græsk. Vi be-

gyndte oppe i det lyse og luftige Kvistlokale (over Indgangsdøren), som hurtigt fik Navnet »Elysium«. Jeg husker, at det bl. a. prydedes af en Sofoklesbuste, der i Tidens Løb var blevet saa snavset og forsynet med Blyants-tegninger og Paaskrifter, at vi fandt en Renselsesproces nødvendig. Desværre gik der derved flere Lag Gibs med i Købet, saaledes at den store Tragediedigters ædle Træk fik et noget uædelt Udseende. Da »Elysium« senere blev taget til almindeligt Klasselokale, rykkede vi ned i et lille og mørkt Lokale (med den prosaiske Betegnelse: 2 b) i Stueetagen bag Geografiklassen. Vi kaldte det først »Tartaros«, siden »Frontisterion«. I de senere Aar havde det egen Indgang, men tidligere skulde vi igennem Geografiklassen. I denne Forbindelse mindes jeg en lidt pinlig Historie: Jeg var en Morgen kommet for sent op og var som Følge deraf kommet i Skole uden Morgenkaffe; det maa jeg formodentlig have fortalt den Klasse, jeg havde i første Time; i alt Fald vedtog den, at jeg skulde gaa over paa »Harmonien« og indhente det forsømte; jeg bøjede mig for denne Vedtagelse, men ønskede ikke at passere Geografiklassen; nu var det en meget mørk Vintermorgen, og det vedtoges derfor at slukke Lyset, mens jeg hoppede ud af Vinduet. Men just da jeg sprang, tændte en af Eleverne Lyset; jeg véd ikke, hvilke Tanker forbigående Borgere har gjort sig; men jeg véd, at Morgenkaffen paa »Harmonien« ikke smagte mig, og at jeg meget snart returnerede til 2 b — gennem Geografiklassen, hvis Indvaanere tidligere havde set mig komme, men ikke gaa, og derfor syntes noget desorienterede. Bortset fra denne lidt pinlige Affære har jeg ellers kun gode Erindringer fra Lokalet 2 b: Det var lille og mørkt, men vi havde egne haandsyede Gardiner med à la grecque Mønster, Potteplanter, hvis Pasning gik paa Omgang, hjemmelavede Reoler og mange mærkelige Billeder paa Væggene; her hang klassiske Koryfæer fra Sokrates til Gertz og Hartvig Frisch, og her hang Billederne fra de to Skolekomedier, der udadtil markerede, at Antikens Tanker ogsaa har Bud til Nutiden: den Modtagelse, som Opførelserne af Sofokles' »Antigone« (1931) og Aristo-

Klassikersold

fanens »Fuglene« (1936) fik, vil altid høre til Klassikernes store Minder. Det var mig forøvrigt en stor Glæde at mærke, at den sidste Generation Klassikere, som jeg havde med at gøre, viste en udpræget Interesse for »klassisk« Tradition og Historie. Det gav sig ikke alene Udslag i, at der blev indsamlet og ophængt Billeder af Klassikere fra 2-Aars Alderen til Studentertiden, men ogsaa i at der blev oprettet et veritabelt klassisk Arkiv, og saavidt jeg ved, har dette — saavel som Potteplanterne, Gardinerne og Billederne — overlevet det Misbrug, der har fundet Sted af Skolens Lokaler. Forhaabentlig gælder det samme ogsaa den Protokol, der under Krigen blev ført over indgaaede Væddemaal om Krigsudsigterne, og som maa være et talende Vidnesbyrd om de enkeltes Optimisme eller Pessimisme. I samme Protokol førtes ogsaa Regnskabet for vores klassiske »Sparekasse«. Dens Formaal var oprindelig Studierejser, og sin første og eneste Frugt satte den i Sommeren 1939 med en usandsynlig vellykket Vandretur i Moseldalen, hvis Altraktioner — fra Porta Nigra til Vinum Mosellae — vi indgaaende studerede. Og ingen af Deltagerne glemmer heller den Velkomst, vi paa Hjemrejsen fik i Flensborg af en »klassisk« Fader! Under Krigen, hvor vi ikke kunde rejse, gik Sparekassens Indhold dels til Loka-

lets Udsmykning — herunder den aarlige Adventskrans med Præmie til den, der kunde slukke flest Lys i eet Pust — dels til Højtideligholdelse af de forskellige Festedage, væsentlig med Karameller, der altid har spillet en stor Rolle i klassiske Libationer (ældre Klassikere vil dog ogsaa med Vemod mindes »grosse Feuchte«!)

Jeg er sikker paa, at jeg paa alle Klassikeres Vegne kan sende vores gamle Skole en hjertelig Lykønsning til Mærkedagen og en varm Tak for mange gode Minder. Vi føjer hertil vore bedste Ønsker for Tiden, der kommer; men vi vilde fornægte os selv, om vi undlod ganske særligt at haabe, at der ved Haderslev Katedralskole altid maa være Plads til og Brug for den klassiske Linie.

Svendborg, den 7. Juli 1945.

Karl Nielsen.

Minder fra 1930—1937.

Naar man skal fortælle spredte Træk fra sin Skoletid og samtidig søge at give et Indtryk af, hvordan det hele foregik dengang, saa er det først, at det for Alvor gaar op for een, hvor stor Betydning, Lærergerningen har. Det er Lærerne, deres Personligheder og deres Undervisningsform, deres hele Væremaade i og uden for Skolen, der i første Linie danner Baggrunden for hele ens Opfattelse af, hvad der skete i Skoletiden. Derfor skal jeg ogsaa tillade mig at gaa ud fra Lærerkollegiet i »min Tid« — dette Udtryk lyder, som om man sad paa de Gamles Hjem — og den første i denne høje Forsamling var naturligvis Rektor, Dr. phil. K a r l M o r t e n s e n. Der er sikkert i dette Skrift skrevet adskilligt om Rektor Mortensens Virke, og jeg skal holde mig til at se det og ham fra Discipelens Synspunkt.

Desværre var man som Elev slet ikke i Stand til at vurdere, hvor stor Betydning det havde, at Haderslev Katedralskole havde en Mand af et saa betydeligt Format som Leder, men jeg vil vove at paastaa, at vi havde en Anelse om det. Der stod Respekt og en vis Nimbus om gamle Rektor, der saa sandelig ikke behøvede at gribe til slaaende Argumenter for at opretholde Justitsen. I Mellemskolen forekom han os som et ubegribeligt højtstaaende Væsen, og da jeg som uværdig 1. Mellem'er et helt Aar kom til at forlade Festsalen sidst efter Lovsangen, kunde jeg mærke, at min dermed følgende Funktion som Rektors »Spadserestok« fra Katederet hen til Kontoret ligefrem gav

mig en vis beskedten Andel i denne Nimbus over for mine Kammerater. I Gymnasiet forstod vi, at selv Rektor kunde have et svagt Øjeblik, men alle kunde mærke hans uhyre aandelige Overlegenhed — der var dem, der mente at kunne konstatere det rent fysisk, og der var efter Sigende ogsaa unge Lærere imellem — og hans Myndighed var i alle Situationer urokkelig.

Et evigt tilbagevendende Problem var Rektors Stilling til, hvad foretagsomme Gymnasiaster kunde finde paa. »Vidar«s almindelige Møder blandede Rektor sig ikke i og heller ikke i, hvem der fik »Ben« i denne fortræffelige Forening. Derimod censurerede han med til Tider haard Haand »Vidars Ekko«. Engang tog Jørgen Tauson og jeg Chansen og lod en Tegneserie af Tauson med Tekst af mig liste uden om Censuren. Tegningerne var nemlig saa gode, at det simpelthen vilde være uforsvarligt over for Lærerne at unddrage dem denne kunstneriske Nydelse, fandt vi. Rektor blev vred, meget vred, men saa dukkede den, det hele var gaaet ud over, Lektor A n k e r J e n s e n, op i Farvandet, og han morede sig kosteligt. »Er det ikke fortræffeligt, hvad de unge Mennesker nu har fundet paa?« sagde han klukleende til Rektor, og i Løbet af et Øjeblik var Skyerne paa Rektors Pande bortvejrede, og vi solgte saa mange Eksemplarer som aldrig før.

Men ellers gik det ikke an at lave Numre med Rektor, og der var som Regel heller ingen, der turde. Selv for saa stort et Ønske som Skoleballer var det yderst sjældent, at nogen vovede Pelsen, og det var lige saa sjældent, dette Ønske opfyldtes. Naar det saa skete, var det til Gengæld gennemført velarrangeret. Rektor trak sig tilbage til et Klasseværelse eller sit Kontor, hvor Frk. Doktor og han og to andre fik sig en hyggelig Bridge. »Tænk at spille Bridge med Frk. Doktor«, sagde vi i Mellemskolen. »Hun maa da kunne regne det hele ud paa Forhaand!« Og det er klart, at Rektors Kortspil med Skolens store Matematiker ikke tjente til at svække hans Autoritet.

Lektor Anker Jensen var ikke alene det populæreste Offer for »Vidars Ekko«, han var ogsaa en af de popu-

læreste blandt Elever og Lærere. Maaske var han ikke helt med paa de sidste moderne Undervisningsmetoder, og maaske var han til Tider lidt vel pedantisk, men hvad betød det mod hans enestaaende Omsorg for sine Elever. Han havde blandt sine mange »faste Slagord« et, der lød: »Jeg vil gaa gennem Ild og Vand for mine Elever«, og det var sandt, saa sandt som han selv var beskeden. Da Adjunkt Karlsson i 1931 kom til Skolen, havde min Klasse Aaret før haft Anker Jensen i Dansk. Nu skulde vi have den nye Mand, og det voldte Anker Jensen nogen Bekymring. Han kom derfor med Karlsson ind i Klassen, da den første Time skulde begynde, og præsenterede ham for os i en lille Tale, og vi blev ogsaa præsenteret for den nye Lærer. Det er eneste Gang, jeg har set eller hørt noget lignende.

Anker Jensens Retfærdighedssans og Retlinethed turde være almindeligt kendt. Han var aldrig nogen Stræber, og det var ham nærmest en Vederstyggelighed at skulle fungere som Rektor, naar Rektor var borte. Smaa Ting og Begivenheder i Skolens Nærhed fulgte han med den største Interesse. Skolegades eventuelle Asfaltering var et Spørgsmaal, der optog ham i længere Tid, og de Foredrag, han kunde holde i denne Anledning, var smaa Mesterstykker af Ironi og Humor. »Forstaar I ret Ironien i dette?« spurgte han sommetider, naar han frygtede, at noget skulde gaa over Hovederne paa os. Anker Jensen var, som det engang blev sagt om en kendt Højesteretssagfører under en Studentervalgkamp, »vittig som faa«. Folk, der ikke kendte ham, syntes, han saa tør og kedelig ud, men netop det tilsyneladende tørre satte Prikken over i'et, naar han affyrede en af sine rammende Bemærkninger.

Formen var altid korrekt hos Anker Jensen. Det vakte derfor vild Jubel, da det en enkelt Gang lykkedes at gribe ham i den historiske Replik midt i en Latintime: »Hvordan Romerne har læst det, er der ikke en Djævel, der ved. Heller ikke jeg!«

Ogsaa Lektorerne Ottosen og Reincke havde vi megen Fornøjelse af, men de tilhører nærmere den første

Periode af Skolens Liv efter 1920. En, der derimod tilhører samtlige Perioder, er Lektor Die mer, den strenge Inspektør. Det var ikke Smaating, man oplevede med ham. Farligst var nok Wienerbrødsekspeditionerne i det store Frikvarter, men jeg har »Ajs« lumsk mistænkt for, at han af og til lod en Ekspedition lykkes, der nemt kunde være gaaet galt. Baade han og Lærer K a l s b ø l l havde utaknemlige Opgaver som Inspektører. Det kan man indse nu, men dengang gjaldt det for enhver Pris om at snyde dem. Ofte kunde det være svært for d'Hrr. at regne ud, hvad der egentlig var løs. En Overgang var det saaledes aldeles umuligt at skaffe Ro i Geledderne, naar vi stod opstillet om Morgenen for at gaa op i Klasserne. Alle vendte og drejede sig og — lo. Det gentog sig hver Morgen, og til sidst maatte en af de høje Herrer bekvemme sig til at spørge, hvad i al Verden vi lo ad. »Jo«, sagde en lille Fyr halvkvalt af Grin, »det er jo æ Hat!« Denne Forklaring gjorde naturligvis ikke Inspektøren klogere, indtil det opklaredes, at vi havde opdaget, at Rektors Hat lige netop kunde ses over Muren til Skolegade, naar han kom om Morgenen to Minutter over 8. Det saa grangiveligt ud, som om Hatten vandrede hen ad Muren, og det var jo ikke til at staa for.

En Saga blandt Datidens Lærere var Adjunkt M. J e n s e n, der aldrig hed andet end »Mads«. M. Jensen var Skikkeligheden selv. Skæbnen vilde, at han var Fysiklærer og derfor henvist til den isolerede Fysiksal, saa al den Halløj, der blev lavet i hans Timer gennem Tiderne, aldrig konstateredes af Rektor eller andre Kolleger. De Eksperimenter, der anstilledes i Madses Timer, vilde sikkert have forbavset større Fysikeksperter end os Knægte, men Mads morede sig selv akkurat lige saa godt, naar vi først var ved Bordene. Den almindelige Undervisning kunde til Gengæld ikke more ham, og det var med Vemod, vi modtog Meddelelsen om hans Død efter en Sygeorlov, for der var mange Skoledrenge, der tænkte, om det var dem, der havde været for slemme. M. Jensen burde sikkert aldrig have været Lærer. Han var et ejegodt Menneske og

en klog Mand paa sit Felt, men Skoledrenge og -piger tager ikke altid Hensyn til etiske Værdier. De tænker ikke saa vidt, og det er jo ogsaa Skolens Opgave at lære dem det.

Til min første Klasselærer, Adjunkt K a r l N i e l s e n, var mange Begivenheder knyttede. Jeg husker stadig den Begivenhed, det var, da han iscenesatte Sofokles' »Antigone« som Skolekomedie eller rettere -Tragedie. Hovedrollen havde den senere Fru Karl Nielsen, og det lykkedes virkelig at føre den klassiske Tragedie til Sejr paa vore beskedne skraa Brædder. Det var en enestaaende Præstation, der svarede fuldt ud til »Snøkke«s udmærkede Indsats som Lærer. Man kunde ikke undgaa at lære noget i hans Timer, og samtidigt havde man det vældig fornøjeligt. I 1. Mellem var det en ren Sport at lære de klassiske Aarstal. Karl Nielsen havde nemlig begge Klasserne og udskrev simpelthen Konkurrencer mellem dem i Smag med de senere saa yndede Hvem-ved-hvad-Konkurrencer. I Gymnasiet var han i Ordets rette Forstand en Vejleder for Eleverne samtidig med, at han kunde være Kammerat med dem, uden at det endte i Overdrivelse. Svendborg maa have faaet en god Rektor.

Min Aargang havde det Held at blive Instruktør Karl Niensens næste Ofre. Aristofanes' »Fuglene« blev en Smule »omredigeret og aktualiseret«, og den klassiske Komedie fik Sukces til næsten lige saa stor Fornøjelse for Tilskuerne som for os, og det siger en Del. Paa en eller anden Maade fik Instruktøren os til at gøre, hvad han vilde, samtidigt med, at vi havde det hyggeligt og fornøjeligt. Hvilken Indflydelse det saa havde paa Eksamensresultaterne i 2. G. skal jeg lade være usagt.

2. G. var i det hele taget en fortræffelig Klasse set fra et Elevsynspunkt. Foruden Skolekomedien var man med til en Mængde Ting, som man bliver ved at huske, derimellem først og fremmest Lejrskolen paa Bornholm. Paa Cykle gennemkrydsedes den pragtfulde Ø, hvor Fjeldstauan i Paradisbakkerne var et herligt Hovedkvarter. Et Københavnerbesøg med den obligate Carlsberg-Tur fik

man i Tilgift paa Hjemvejen, og det var en afgjort Fordel at have Adjunkt Buch, der dengang var helt ny Mand paa Skolen, med. Fordelen laa i hans Svigerfader, Borgmester Kaper, der modtog os paa Københavns Raadhus og ved en Gang Lobescoves gav os Indblik i, hvordan det føles at blive bespist paa Prytaneion. At d'Hrr. Buch, Linnet og Olrik var fortrinlige Ledere af saavel smaa som store Ture behøver næppe at tilføjes.

Ogsaa Skoleudflugterne var Begivenheder af en vis Klasse, om end ikke i samme Klasse som de store Ekskursioner. I de smaa Klasser var de Aarets Begivenheder, og de stort anlagte »Røverlege«, som de strategisk begavede Lærere planlagde, imødesaas med vældig Spænding. Jeg husker endnu den Mand, jeg som 1. Mellem'er blev sat paa Post sammen med — de smaa fik altid en større med — i Skovene ved Vejle det Aar, hvor »Snøkke« styrtede med Cyklen og blev molesteret i hele Hovedet, og Anders Diemer fungerede som en særdeles skummelt udseende Røverkaptajn. Det maa have været i 1930. Min Vagtkammerat fra den Gang træffer jeg tit paa Gaden nu, men jeg aner ikke, hvad han hedder. Hvis han læser dette, kan han give sig til Kende næste Gang, vi ses, hvis han da faar at vide, hvem jeg er.

Blandt de aarligt tilbagevendende Gæster paa Skolen var den svenske Bellman-Sanger Sven Scholander. Det var noget andet, end naar vi blev kaldt sammen for at høre Røde Kors-Foredrag! En Gæst af en helt anden Sortering var Undervisningsinspektøren i Fransk, Lektor Troensegaard, som man nu kan høre i Radioens Fransk-Undervisning. Han var vist egentlig en saare flink Mand, men vi rystede alle som een for ham. Os Drengene tog han ogsaa en Tur med i Gymnastik, men der gik det lettere. Det var hans nasale Krav, vi ikke kunde honorere.

En anden Slags Inspektion, som vi heller ikke var videre begejstret for, var de aarligt tilbagevendende Forældremøder, men der havde man da den Fordel, at der altid var en reel Chance for at forhindre, at ens egne Op-hav indfandt sig. Det var jo anstrengende at sidde hele

3 Timer pænt og stilfærdigt. De af Skolens Arrangementer, der stod aabne for Forældrekrederen, blev altid korrekt gennemført, det var alligevel noget, baade Lærere og Elever satte en Ære i. Derfor huskedes ogsaa længe den famøse Scene i »Svend Dyrings Hus«, da Soldaten Fritjof Weitling væltede et Hus i Form af et Sætstykke under Skolekomedien 1931—32.

Den største Oplevelse blandt Foredragsmøderne paa Skolen, vil jeg tro, var H. P. H a n s s e n s Besøg i 1931. Han fortalte om danske Førere, men det var saamænd lige meget, hvad han fortalte om — bare det at høre ham var et Indtryk for Livet, selv for Mellemskoledrenge. Ogsaa Rektor A n d r e a s H a n s s e n s Besøg og Biskop V a l d. A m m u n d s e n s aandfulde Foredrag vil man huske.

Der kunde nævnes mange andre Lærere, Navne og Oplevelser fra Skoletiden, baade opbyggende og mere fornøjelige — vi kom ogsaa uden for Skolen, f. Eks. i Teatret og til Udstillinger — men dette skal ikke være en historisk kronologisk Fremstilling, kun Træk. Der indtraf ogsaa alvorlige Begivenheder i Skolens Liv. 1934 ramtes den saaledes af en Børnelammelsesepidemi og maatte lukke halvanden Maaned. Nok var det rart at faa fri, men dette var uhyggeligt. Vi vilde søge sammen, som man gør i alvorlige Situationer, men fik Besked paa, at det skulde vi undgaa.

Mange, mange Træk kan man fortælle, naar man først kommer i Gang med at tale om »den gamle Skole«, hvor man søgte Lærdom, javel, men ogsaa Kammeratskab og gode Oplevelser, som man siden kunde mindes med Glæde og Tak. De første Skridt paa Videnskabens trange, men spændende Vej gjordes her, selv om det ikke altid var Guldkorn, man selv producerede. Et Eksempel fra Anker Jensens Sproghistorie-Timer: Anker Jensen: Ordet Biskop forkortes ofte til Bisp, ja i S sammensætninger endog til Bis-, som for Eksempel . . . Her kunde en kundskabstørstende Sjæl paa de billige Pladser ikke tilbageholde sin Glæde over at kunne give det ønskede Eksempel, og det lød fra en af Bænkene sejrstoilt: B i s m a r c k!

Det bedste Udtryk for Skolens Aand og Indstilling var efter de flestes Mening gamle Rektors fremragende Taler ved festlige Lejligheder, i første Linie Translokationerne. Maaske har man allermest Glæde af dem, hvis man tager dem frem nu mange Aar efter. Rektor sagde selv, at en af de mest uforglemmelige Oplevelser fra hans lange Skoleliv var Elevernes Fakkeltog til ham paa hans 70 Aarsdag. Min Aargang var saa heldig at være den Aargang, der gik sammen med Rektor, jeg siger heldig, fordi vort Fakkeltog og vor Translokationsfest blev enestaaende smukke Højtideligheder i Kraft af, at de samtidigt blev Afskedsfester for Rektor Mortensen. De fleste af os eller rettere: Alle havde vi Taarer i Øjnene, da vor gamle Skolemester sagde sin Skole Farvel paa samme Tid, som vi selv gjorde det. Og Taarerne skyldtes ikke alene Øjeblikkets højtidelige Stemning, det saa jeg den sidste Skoledag. Ved Morgensangen havde Viggo Bang og jeg det Job at træde Bælgen oppe hos »Kyks«, og derfra kunde vi tage vort Bestik af Tingenes Udvikling saa nogenlunde ugenert. Den Morgen saa jeg en af Klassens Piger, der til daglig var det mest urokkelige paa Kloden, græde af Hjertens Lyst, da vi for sidste Gang sang Lovsang paa Haderslev Katedralskole som dens Disciple. Hun sørgede, fordi hun skulde derfra, og det gjorde vi allesammen. Saadan skal det være, hvis det er en god Skole, og s a a d a n v a r d e t.

Efter hvad vi »Gamle« ved, er Forholdet stadig det samme paa Skolen, selv om de ydre Kaar længe har været anderledes som Følge af Besættelsen. Vi ser det bl. a. paa, at saa mange af Skolens Elever har været med i Frihedskampen. Vi hilser Skolen paa Jubilæumsdagen og gentager den Tak, vi een Gang fremsatte, uden at vi dengang forstod helt, hvor meget vi havde at takke for. Non scholae, sed vitae discimus.

P o u l N i e l s e n .

En Jubilæumshilsen.

I Anledning af Haderslev Katedralskoles 25 Ars Jubilæum som dansk Skole efter Genforeningen sender jeg min hjærteligste Hilsen til alle de Lærere og Elever, som jeg lærte at kende i de fire År, jeg var Skolens Rektor. I de År, der er gået siden min Afrejse fra Haderslev, har jeg meget ofte i Tankerne været i den hyggelige, gamle By, som jeg holder grumme meget af. Er det, fordi det er en Domkirkeby? Måske, de er vist altid hyggelige, og man kan ikke tænke paa Haderslev uden at se for sig Vor Frue knejsende på Bakken, især som den viser sig fra Gitterlågen til Klosterkirkegården, hvor jeg holdt meget af at gå en Tur i Skumringen. Der levede man sig så let tilbage til Haderslevs store Tid »da Sønderjylland vågnede«. For Resten holdt jeg også meget af de små Gader mellem Slotsgade og Badstuegade, der jo førte en tilbage til Storhedstiden i Renaissanceperioden, da Slottet eksisterede, og af Apoteker- og Bispegade, der er helt Holbergske. Og så ser jeg for mig det dejlige Billede ned over Byen og Dammen, når man kom oppe fra Stadion, og de yndige Linjer i Erlevbakkerne, som de sås fra Ribe Landevej. Der er både historisk Luft og megen gammeldags Hygge over Byen, og begge Dele findes også i Gåskærgade med de små Underofficershuse fra Landsenertiden (der er vist for Resten kun et tilbage), med Harmoniens røde Gård, og først og sidst med den gamle Katedralskole, hvor jeg oftest tænker mig hen. Jeg mindes mit gamle Kontor med Udsigten over til Harmoniens store Kastanjer, og Lærerværel-

set, hvor jeg så mange Gange fik en hyggelig Passiar med Lærere, der havde Mellemtime. Man siger jo, at Restaurationer kan virke demoraliserende på Mennesker; det er i hvert Fald rigtigt for Kaffekælderens Vedkommende. Jeg havde Kontortid lige efter Frokostfrikvarteret, men blev meget ofte hængende i Kælderen, lokket af en hyggelig Snak med Frk. Dr., der vist altid holdt Mellemtime i fjerde Time, og af en extra Kop Kaffe; begge Dele virkede svækkende på min Moral, så jeg kom for sent til Kontortiden, og Die mer mildt bebrejdende kom ned og fortalte mig, at der var Gæster i Kontoret. Men Frk. Dr. var også et dejligt Menneske, og Kaffen var så stærk, som jeg aldrig har fået den før og navnlig ikke siden. Jeg mindes med Taknemlighed Lærerkollegiet og ikke mindre Eleverne. Hvor var det morsomt, når vi havde Skovtur eller Sportsdage på Stadion. Og hvor var de Timer hyggelige, som jeg hvert År havde med de to første Mellemlklasser nede i Stuen i Rektor Thriges gamle Lejlighed.

Den første III G.s Elever (37—38) var meget venlige og beskyttende overfor den nye Rektor; det morede mig og gjorde min Start overmåde let, og mange af dem har holdt Forbindelsen med mig ved Lige, hvilket har været mig en stor Glæde. Også mange af de andre Elever har ofte glædet mig med Breve og Besøg, men nu er der vist kun et Par Klasser tilbage fra min Tid. En enkelt Dag står særlig skarpt tegnet i min Erindring, den forsmædelige 9. April. Jeg ønskede meget den 5. Maj i År, at jeg kunde have været i Haderslev; jeg vilde så gerne have glædet mig over Befrielsen sammen med dem, der oplevede Fornedrelsen med mig. Der var altid en god dansk Ånd ved den gamle Skole, og jeg ved, at mange derfra har været virksomme i Kampen for Friheden. Jeg sender alle en venlig Hilsen, og så vil jeg til Slut udtale et Jubilæumsønske for Skolen. I Eftersommeren 1939 henvendte jeg mig til Undervisningsministeriet med Forslag om, at man skulde bygge en ny Skole oppe ved Stadion, og jeg kunde meddele et Løfte fra Borgmester Thulstrup om en gratis stor Byggegrund på et vidunderlig skønt og frit Sted. Så

kom i September Krigen og standsede Planen i Starten. Den gamle Skole har sine rige Minder og også megen Hygge, men Gangene er trange og mørke, og Bygningen, der snart har stået i 100 År, kan trænge til Afløsning. Jeg ønsker, at den smukke gamle Hovedbygning må blive bevaret til anden Brug, og at de livlige og levende Børn, der ikke skal bo i et Musæum, men have Lys og Luft, snart må få en ny Bygning på Christiansfeldvejen. Det er jo kun en Skiften af de ydre Rammer; Ånden fra 50erne, der er blevet fornyet efter 1920, vil leve videre i den ny Skole; også der kan der arbejdes efter Mottoet »patriae et litteris«.

A. Egeberg Jensen.

Skoleminder.

Man har i Anledning af Jubilæet opfordret mig til at samle nogle Indtryk fra Haderslev Katedralskole fra den Tid, hvor jeg besøgte denne. Tænker man efter, myldrer Billederne frem; mangen en god Skolehistorie brænder en paa Læben; ofte er de for friske til endnu at kunne sættes paa Prent. Hvor har vi ofte med velberaad Hu drillet vore arme Lærere, og hvor ofte har de ikke elegant afpareret alle vore Udfald. Hvor var Verdenssituationen sort, om de umanerlige Lærere ved ny Karakterbogsgivning havde ladet én gaa en Tak eller to ned. At Grunden skulde søges hos vor egen Dovenskab var utænkkelig; vi gik paa »Slaveanstalten« og vilde end ikke overfor os selv indrømme, hvor meget vi holdt af Skolen som Hjem, for det var jo den, der i Mellemskole og Gymnasierne helt og holdent optog vore Tanker. Kom to Elever sammen, var Samtaleemnet Skolen. Et taknemligt Offer var endvidere Lærerstaben; det er vist sandt, at intet Menneske er mere udsat for at blive afluret alle Svagheder og Vaner end Læreren, og vi gjorde det til Rigelighed.

Dog, til Sagen: Indtryk fra Skoletiden. Ja det første, der melder sig, er Optagelsen. Vi havde i mange Dage gaaet til Prøven, der for os betød alt; nu skulde Resultatet offentliggøres. Bevægede Mødre og nervøse Unger samledes i Forhallen mellem Thorvaldsens Friser og afventede i Spænding Resultatet. Omsider skred, ja skred er det rette Ord, Lærerforsamlingen ned ad Trappen, alle var forsynede med store lifligt duftende Cigarer; de kom jo lige fra

Lærermødet. Det høje Raad tog Opstilling paa Trappen, Rektor et Par Trin lavere end de øvrige Lærere, han ragede dog et Stykke op over dem, og nu hørte vi spændte Smaa for første Gang K a r l M o r t e n s e n s særprægede Stemme. Han oplæste laugsomt og værdigt Navnene paa de lykkelige, der var optagne. Ens eget Navn lød, og man hørte intet mere. Man var Elev paa Haderslev Katedral-skole.

Og saa kom Hverdagen. Vi lærte Begrebet Lovsang at kende; alle andre Skoler synger Morgensang, vi derimod Lovsang, ganske simpelt fordi O t t o s e n s lille uforglemmelige Samling hed »Salmer og Lovsange«. Jeg husker, hvor denne lille grønne Bog ofte har voldt mig Kvaler, jeg har mangen Gang med Liv og Sjæl sunget »Morgenhanen atter gol« op af »Den lille Flora«s tørre Tabeller og Henvisninger; den gik ofte, selv om vi som 1. Mellem'er var i betænkelig Nærhed af Rektor. Men endnu husker jeg dog tydeligt, da »Würm« med fuld Musik smed »Flaske« ud fra Lovsang paa Grund af glemt Sangbog, og det ved fulde Navns Nævnelser, og det var ikke saa lidt.

Ligeledes staar den berømte Sejltur til Kongebrogaarden tydeligt i Erindringen. Turen derop var den rene Idyl: dejlig Solskin og højt Humør. Paa selve Stedet diverterede vi os paa forskellig Maade, bl. a. overværede vi en ustyrlig morsom Lærer-Tovtrækning — men Hjemturen. Det blev et Stormvejr af den anden Verden. Skibene maatte bindes sammen ned gennem Lillebælt, hvilket medførte, at hele Rælingen gik paa det ene Skib. Det var mørkt, og af og til kom der et Skvæt Vand ind over Dækket. Vi Unger krøb sammen i alle Hjørner og var slet ikke glade ved Situationen. Lærerne var, tynget af det store Ansvar, ret urolige, men forsøgte efter bedste Evne at sætte Humør i os. A n k e r J e n s e n vandrede strunk op og ned ad det svajende Dæk, mens han med Stokken holdt Hatten paa Hovedet. A j s gjorde Fyldest paa Kommandobroen, hvor han optraadte i lange Støvler, stor islandsk Trøje og Sydvest, alt medbragt for Tilfældet — og Rektor havde anbragt sig paa en Havestol midt ude paa Dækket. Her sad

han under hele Turen og dækkede sig mod Skumsprøjtet under sin omfangrige Paraply. Da vi langt om længe naaede ind til Haderslev, stod Kajen fuld af ængstelige Forældre. Det var en spændende Tur, der dog afskrækkede Lærerkollegiet saa meget, at vi de følgende Aar til Skoleudflugt benyttede os af Toget.

Ja og Morgenprædikenerne, Pastor Quistgaard's Prædiken Mandag Morgen og Lørdag Eftermiddag. Hvem glemmer, da Quistgaard i en Omtale af »Adam Homo« udtalte, at det ofte kneb for Præstesønner at finde Harmonien. Vi havde nu ellers Bevis for at det gik ganske let, selv for hans egen Søn.

Saa kom 1. Aars Afslutning. Vi smaa Klasser blev lukket ude fra Festsalen, der var simpelthen ikke Plads, og Rektor holdt sin Afskedstale. Mens vi saaledes blev holdt ude fra Højtidelighden paa Skolen, kunde ingen forbyde os at overvære Fakkeltøget til Rektor om Aftenen. Da Elevernes Repræsentant havde hyldet Rektor og Hurraabene var døet ud, takkede Rektor bevæget for Hyldesten, og først da var det som om det gik op for en, at der var ved at ske noget med Skolen, og man imødesaa med Spænding Sommerferiens Afslutning, da vi skulde præsenteres for den nye Rektor.

Og Egeberg Jensen kom, saa og sejrede. Straks ved Rektors første Tale hørte vi nye Toner, og i Skolens Liv bragte Rektorskiftet ogsaa nyt. Prædikenerne bortfaldt, og Week-end indførtes i Løbet af 2 Aar, og i de haarde Krigsvintre blev det Skik, at Skolen en Dag travede ud til Christiansdal over Isen, men ellers rørttes der ikke ved de gamle Traditioner.

Bedst husker man dog Juleafslutningerne. Naar Rektor havde læst Juleevangeliet og naar saa »Kimer, I Klokker« blev sunget, da var det først rigtig Jul. Der var saadan en egen Stemning i denne sidste Skoledag i det gamle Aar, al Undervisning var de sidste Par Dage skudt i Baggrunden, og man hyggede sig i Klasserne med Sang og Musik, Gran og smaa Lys paa Bordene, Adventskrans og somme

Steder Juletræer, disse dejlige Dage er mig et af de kæreste Minder fra Skolen.

Og hvor enkelt og smukt mindedes ikke Afstemningsdagen, 10. Februar. Rektor læste Amtmand, Greve Schacks Opraab: Sønderjyder, vi vil hjem«, og disse smukke Ord virkede paa os langt bedre end lange Taler om Dagens Storhed og Betydning.

Fra Skolepladsen glemmer man aldrig den regelbundne Hjørnefordeling. Hver Klasse havde sin bestemte Plads, hvor den holdt til, og hvorfra de store Kampe startede — for der er i Skolegaarden blevet udkæmpet drabelige Slag. 1. Mellem skal ha' Klø af 2., og af og til blandede de blaserede 3. og 4. Mel. sig i Striden. Man drog frem i tætte Skarer fra hver sit Hjørne og mødtes saa i et vældigt Braavallaslag midt paa Pladsen. Mangen Gut er Dag paa Dag kommet hjem med itureven Skjorte, Rift her og der og Mærker af Knubs og Slag. Hvad sloges man for? Det er svært at svare paa, men mon det ikke har været 2. Mellemes Stolthed og befriende Glæde over ikke at være de smaa længere, der har givet sig dette besynderlige Udslag.

Mens vi gik i 4. Mellem kom den 9. April, der selvfølgelig fik mærkbare Følger for Skolen ogsaa i første Omgang. Paa selve Dagen bortfaldt naturligvis al Undervisning, alene af den Grund, at der kun var mødt en Brøkdal af Eleverne. Men Onsdag den 10. April skulde Skolegangen genoptages. Rektor bad ved Lovsangen Lærere og Elever helt undlade at diskutere Situationen i Skoletiden, og vi gik saa til Arbejdet med en mærkværdig mat Følelse. Og skete det, at der i en Klasse var een, hvis Sindelag kunde betvivles, blev Forholdet yderligere forværret.

Og man kom i Gymnasiet, jeg valgte efter Snøkkes stærke Paavirkning og efter egen Interesse den klassiske Linie, der ved dette, at vi nu igen var nok til en Klasse, i det hyggelige 2 b, Klassikernes Værelse bag Geografiklassen, reddede denne Linie. Vi indførtes i et helt nyt Milieu. Nede i det hyggelige 2 b, Klassikernes Værelse bag Geografiklassen, lærte vi Græsk, Karameller, Versioner og Kaktus at kende, det var en meget væsentlig Opgave, at

vore Blomster blev passet vel, og enhver Time indledtes endvidere med, at vi sparede, d. v. s. indsatte Penge paa en Konto, saa vi ved Sommerferiens Begyndelse havde nok til Start til Ferien, ligeledes var den aarlige Nøddetur (der aldrig gav Resultat i Nødder) en morsom Oplevelse, og ligeledes Aftenerne i Snøkkes Privathjem, endvidere var de talrige Væddemaal noget der satte Præg paa Timen, og gennem forrygende Diskussioner om alt muligt oplærtes vi »udi Rhetoriken«. Dog Sprogene forsømtes ikke, de dagligt tilbagevendende Versionsgloser var vort Mareridt. Hvilken Klassiker glemmer endvidere »Idus Martiæ« — Caesars Død. Den fejredes hvert Aar under tilbørlige Former med Recitation, Karameller og andet festligt og højtideligt, det ene Aar overraskede vi Snøkke med, da han kom ind, da at indlede en beaandet, men nøje indstuderet latinsk Samtale over Dagens sørgelige Emne, et andet Aar prydedes Tavlen af et meget stort Cæsarportræt, og et »gammelt« Papyrus aabenbares, indeholdende en rystende Skildring af Drabet, affattet paa Latin. Endvidere Kransebegravelsen. Medens andre Klasser lod Rengøringskonerne om at tage Aventskransene ned den sidste Dag før Jul, tog vi den selv ned og bar den afsyngende »Gaudeamus« i højtideligt Optog rundt i den store Gaard og hen i Skraldekassen, hvor en af de klassiske Lærere, medens den blev kastet i Graven, paa Latin holdt en gripende Gravtale over den halvvisne og stærkt dryssende Krans. Det er forstaaeligt, at Mellemskolens Elever stod og maabede uden om.

Flertallet af Timerne havde vi sammen med de nysproglige, og aldrig, tror jeg, har en Klasse i Spøg som i Alvor faaet saa meget ud af deres Gymnasietid.

Vort Samlingssted var »Vidar«, men vore Fester og Sammenkomster har H. S. fra Aar til Aar bragt Bud om, og vore rent private Ture om Eftermiddagen falder vel ogsaa uden for dette Emne. Gymnasietiden, som vi oplevede den paa den gamle Skole, inden de afgørende Forstyrrelser, som senere Aargange har været ude for, var en Grotid og en Modningstid for de unge, der i Sommeren 43

ved en smuk Translokation forlod Haderslev Katedral-
skole.

Tilbage staar der blot at lykønske Skolen med de 25
Aars frugtbar Skoletid, der trods Krig og Modgang har be-
virket, at unge Mennesker lærte, hvad vi skylder Danmark.

Rich. Meyer - Heiselberg.